

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

**SLOVENIJA IN
UVELJAVITEV
ZAŠČITNE KLAVZULE
NA PRIMORSKEM**

Zbornik referatov in razprav, št. 4/2011

SLOVENIJA IN UVELJAVITEV ZAŠČITNE KLAUZULE NA PRIMORSKEM

Knjižna zbirka: Zbornik referatov in razprav, št. 4/2011

Zbornik uredil: mag. Bogomil Šest

Urednica publikacij: mag. Marjeta Tratnik Volasko

Izdal in založil: Državni svet Republike Slovenije, Šubičeva 4, 1000 Ljubljana

Oblikovanje, priprava in tisk: Špes grafični studio, Novo mesto

Naklada: 300 izvodov

Oktober 2011

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

347.235(497.47)(082)

SLOVENIJA in uveljavitev zaščitne klavzule na Primorskem /
[zbornik uredil Bogomil Šest]. - Ljubljana : Državni svet Republike
Slovenije, 2011. - (Zbornik referatov in razprav / Državni svet
Republike Slovenije ; 2011, št. 4)

ISBN 978-961-6453-42-4

1. Šest, Bogomil

258929408

SLOVENIJA IN UVELJAVITEV ZAŠČITNE KLAVZULE NA PRIMORSKEM

Posvet, 24. marec 2011

Organizator:

Državni svet Republike Slovenije v sodelovanju s Civilno iniciativo Kras in Civilno iniciativo za Primorsko. Posvet je povezoval mag. Bogomil Šest, Civilna iniciativa za Primorsko.

Uvodni nagovor:

- *Lidija JERKIČ*, podpredsednica Državnega sveta Republike Slovenije,
- *mag. Bogomil ŠEST*, Civilna iniciativa za Primorsko.

Referenti:

- *Robert ROGIČ*, Civilna iniciativa Kras,
- *dr. Ljubo LAH*, Civilna iniciativa Kras,
- *dr. Anton PROSEN*, Civilna iniciativa Kras,
- *dr. Ladislav PLACER*, Civilna iniciativa Kras.

Razpravljavci:

- *Aleš ZALAR*, minister za pravosodje Republike Slovenije,
- *Miha MAJC*, Stranka slovenskega naroda,
- *Cene ŠERBINEK*, Civilna iniciativa za Štajersko,
- *Marijan SUŠA*, Civilna iniciativa za Primorsko,
- *Davorin TERČON*, župan občine Sežana,
- *Zvonko BENČIČ MIDRE*, župan občine Hrpelje-Kozina,
- *Boris ARTAČ*, Civilna iniciativa Kras,
- *Franc Rado JELERČIČ*, Civilna iniciativa za Primorsko,
- *mag. Maja SIMONETI*, Inštitut za politike prostora, skupina Odgovorno do prostora!
- *Ana KALC HAFNER*, Zavod za varovanje narodne dediščine 25. junij,

-
- *Zdravka MEVLJA*, Civilna iniciativa Kras,
 - *Janko ROŽIČ*, Odpri krog,
 - *Dragica FRIDL*, prebivalka vasi Lokve,
 - *mag. Tomaž OGRIN*, Zveza društev za varstvo okolja
 - *Andrej ČERNIGOJ*, Zveza Vstala Primorska,
 - *Robert ROGIČ*, Civilna iniciativa Kras,
 - *Rok Janez ŠTEBLAJ*, Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije.

VSEBINA

Mag. Bogomil ŠEST <i>Spremna beseda</i>	7
Lidija JERKIČ <i>Državni svet za celovit razvoj obmejnih območij</i>	9
Robert ROGIČ <i>Predstavitev ciljev posveta</i>	11
Dr. Ljubo LAH <i>Razlogi za vzpostavitev zavarovanega območja na Krasu</i>	13
Dr. Anton PROSEN <i>Poti do učinkovitih metod urejanja prostora na Krasu</i>	19
Dr. Ladislav PLACER <i>Naravne, kulturne in nacionalne vrednote Krasa</i>	25
RAZPRAVA	29
STALIŠČA NEVLADNIH ORGANIZACIJ	53
Civilna iniciativa za Primorsko <i>Sporočilo v zvezi s problematiko prodaje nepremičnin tujcem</i>	53
Predlog Civilne iniciative za Primorsko in Civilne iniciative za Kras <i>Deklaracija občin za uveljavitev zaščitne klavzule v zvezi s trgovino nepremičnin</i>	55
IPOP, Mreža za prostor, skupina Odgovorno do prostora! <i>Javno stališče do gradnje na Krasu</i>	59
ZZB NOB Slovenije <i>Sporočilo v zvezi s problematiko prodaje nepremičnin tujcem</i>	63
SKLEPI VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE	67
Civilna iniciativa za Primorsko in Civilna iniciativa za Kras <i>Pismo predsedniku Vlade Republike Slovenije</i>	69

Spremna beseda

Zbornik, ki je pred vami, predstavlja zaključek prve faze javnih razprav v zvezi z aktivnostmi Civilne iniciative za Kras in Civilne iniciative za Primorsko, ki so vsebinsko posegle v problematiko dosedanjega in prihodnjega gospodarskega razvoja Krasa, obnavljanja obstoječega stanovanjskega fonda ter problematiko novogradenj, priseljevanja na območje Krasa in s tem povezanega sožitja med domačini ter prišleki tako iz notranjosti Slovenije kot tujih dežel.

Razprave so se odvile preko javnih tribun, strokovnih srečanj pa tja do televizijskih in časopisnih poročanj ter intervjujev. Le-te so bile ves čas žolčne, na trenutke izrazito žaljive in diskvalifikatorne, še posebej s strani zainteresiranih subjektov pozidave Krasa. Rdečo nit vseh razprav lahko strnemo v naslednji vprašanji. Kako zaščititi kraško pokrajino, da bi vsaj približno ostala takšna, kot jo še poznamo danes, vsem v ponos in uživanje njenih neokrnjenih lepot, tako nam kot našim zanamcem in na drugi strani, da ta zaščita ne bi pomenila takega nepredušnega zaprtja Krasa, kjer bi bil onemogočen kakršen koli razvoj, da ne bi nastal tako imenovan »afriško-kraški Bantunstan«. Da ne bi dobili nov Škocijanski ali Triglavski naravni rezervat, kjer prebivalci skorajda ne smejo premakniti kamna, kaj šele, da bi razvili take gospodarske dejavnosti, s katerimi bi lahko spodobno preživel.

Civilnima iniciativama se poskuša podtikati, da želita ustvariti statičen rezervat na Krasu živečega prebivalstva in popolno prepoved priseljevanja tujcev, še posebej Italijanov. Nasprotniki urejenega prostora in naravne kulturne dediščine na Krasu posameznike iz obeh civilnih iniciativ prikazujejo kot zadrte ekoteroriste, ki se borijo proti ekonomskemu napredku, proti prodaji in nakupu nepremičnin, proti novim pozidavam, pozablajoč, da živimo v Evropi, kjer je osnovna premisa svoboden pretok kapitala in ljudi.

Civilni iniciativi odločno zavračata takšna podtikanja. Poudarjata, da ne nasprotujeta priseljevanju Slovencev iz notranjosti ter Slovencev v Italiji, samih Italijanov in ostalih tujcev v tamkajšnje kraje. Zavzemata se za sožitje vseh, tako staroselcev kot prišlekov, vendar pa od prišlekov terjata osnovno spoštovanje krajevnih običajev ter ohranitev kraške naravne in kulturne dediščine v obsegu in na način, kot to predlagajo in zagovarjajo strokovnjaki za urejanje prostora na Krasu. Med

osnovne zahteve obeh civilnih iniciativ pa sodi njuna zahteva po preprečitvi, da bi Kras postal dvojezično območje. Zlasti bosta budno pazili in od države zahtevali, da uvede takšno politiko do priseljevanja ter prometa z nepremičninami, ki ne bo povzročila degradacije in poitalijančenja Krasa, še posebej ob bivši državni meji med Slovenijo in Italijo. Enako opozorilo velja tudi za območje severovzhodne Slovenije, kjer Avstrijci pospešeno kupujejo vinograde in od domačinov terjajo, da se z njimi pogovarjajo izključno v nemškem jeziku. Če se bo ta trend nadaljeval, bomo čez 30 let sedanji obmejni pas dobesedno izgubili, saj bodo tam prevladovali italijanski, nemški in madžarski govorni jeziki.

V tako različnih obravnavah celovite problematike Krasa se zrcali dosedanja izrazita nesposobnost državnega birokratskega aparata po različnih ministrstvih, predvsem okoljskem, da bi z jasnimi in nedvoumnimi smernicami, zakoni in konkretnimi predpisi omogočili pospešen gospodarski razvoj, da bi preprečili naravno in kulturno izničenje Krasa, kot se je to zgodilo v sosednji Italiji.

Zato sta obe civilni iniciativi od Vlade Republike Slovenije zahtevali ureditev te problematike tako, da Slovenija od EU zahteva uveljavitev zaščitne klavzule za območje Krasa. V tem času pa bi uredili vprašanja, ki razdvajajo prebivalstvo Krasa, predvsem pa sprejeli enotno strategijo posegov v prostor, zato, da bi zavarovali poseben kulturni, zgodovinski in okoljski pomen Krasa in zagotovili čim višjo kakovost bivanja prebivalstvu na tem območju. V tem smislu je Vlada Republike Slovenije, na pobudo in zahtevo civilnih iniciativ sprejela vrsto zavezujočih sklepov, s katerimi bi končno pričela urejati obravnavano problematiko in to ne glede na vlade, ki se bodo v prihodnosti menjavale.

Ob vsem povedanem naj zaključim z mislijo župana Doberdoba: »Če bomo izbrisali svoje korenine, bomo izbrisali tudi sebe«.

mag. Bogomil Šest,
Civilna iniciativa za Primorsko

Lidija JERKIČ

Državni svet za celovit razvoj obmejnih območij

V primeru Civilne iniciative Kras in Civilne iniciative za Primorsko gre brez dvoma za problematiko, ki močno presega nivo lokalnega okolja in zadeva vitalni nacionalni interes poselitve našega ozemlja. Zavedati se moramo, da glasovi o zaskrbljenosti ne prihajajo samo s Primorske in Krasa, čeprav je tam problem trenutno morda najbolj pereč, temveč opozorila prihajajo tudi severovzhodnega dela Slovenije, z jugovzhodnih območij in Obsotelja. Vprašanje nacionalnih interesov je treba udejanjati razumno ob upoštevanju načel dobrososedskih odnosov, interesov slovenskih manjšin v zamejstvu in manjšin v Republiki Sloveniji. Vprašanje ogroženosti Slovencev in slovenskih nacionalnih interesov na Primorskem in na Krasu je treba obravnavati s potrebno občutljivostjo, pa tudi z odločnostjo in s poslušom za nacionalne in prostorske razsežnosti tega vprašanja.

V Državnem svetu smo na problematiko Krasa opozorili že večkrat. Pred tremi leti je bil organiziran strokovni posvet na temo ohranitve kraške krajine kot razvojne priložnosti Krasa, ki se je osredotočala predvsem na problematiko nestrokovne stihijske pozidave kraškega prostora kot posledice slabo pripravljenih prostorskih dokumentov. Takrat smo svetniki v posebnem sklepu med drugim zapisali, da če bi se v bližnji prihodnosti na Krasu res uresničil velikopotezni projekt obsežnih novih pozidav v obliki satelitskih zaselkov ob kraških vaseh, bi to pomenilo prerazporeditev zasebnega kapitala v skrajno elementarne oblike profitabilnih naložb, ki pa nikakor ne bi imele sinergijskih učinkov na lokalni razvoj. Predlagali smo, da bi morali na državni ravni, v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi, ukrepati in zavarovati Kras kot naravno vrednoto in kulturno krajino. Na to temo je bil izdan zbornik *Ohranitev kraške krajine kot razvojna priložnost Krasa*. V zvezi s problematiko prekomerne in neutemeljene gradnje na Krasu ter problematiko razprodaje nepremičnin v obmejnem pasu, je Državni svet na pobudo državnega svetnika Jerneja Verbiča januarja 2010 na Vlado, pristojna ministrstva in vladne službe naslovil sedem vprašanj v zvezi s problematiko Krasa. Državne svetnike je zanimalo, v kateri fazi je postopek uvrstitve oz. opisa klasičnega Krasa na UNESCO-v seznam svetovne dediščine in s tem zaščita naravnih danosti tega območja, v kateri fazi postopka je določitev vplivnega območja Kobilarne Lipica in kako široko področje ta razširitev zajema, na kakšen način se izvaja nadzor skladnosti občinskih prostorskih načrtov z veljavno

zakonodajo, kakšne so pristojnosti Ministrstva za obrambo s stališča obrambe pri izdaji gradbenih dovoljenj v obmejnih območjih, v kakšni meri Republika Slovenija uveljavlja prednostno pravico nakupa nepremičnin, kmetijskih zemljišč na območju Krasa, predvsem na obmejnem območju, na kakšnem način DURS ugotavlja status davčnega rezidenta in s tem status davčnega zavezanca v primeru tujcev, ki živijo v Sloveniji, delajo pa v tujini, koliko tovrstnih odločb o statusu davčnega rezidenta je bilo od leta 2004 naprej izdanih na območju Davčnega urada Koper in Nova Gorica in koliko tujih državljanov je od leta 2004 naprej prijavilo začasno ali stalno bivališče na območju upravnih enot ob zahodni meji. Odgovori na zastavljena vprašanja so bili zanimivi. Stalno ali začasno prebivališče je na zahodni meji v času od leta 2004 naprej prijavilo 29.005 tujih državljanov. Status davčnega rezidenta Slovenije je od leta 2004 bil dodeljen sedmim tujcem, ki imajo prebivališče v Sloveniji in so zaposleni v tujini. Zavod za varstvo kulturne dediščine je bil do aprila lani zavezan pripraviti ustrežno dokumentacijo za vpis Krasa na UNESCO-v seznam svetovne dediščine. Vlada je 15. 07. 2010 razglasila robno območje Kobilarne Lipica za kulturni spomenik državnega pomena. Ministrstvo za obrambo z vidikov obrambe pri izdaji gradbenih dovoljenj v obmejnih območjih nima posebnih pristojnosti. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov je v obdobju 2006-2009 uveljavljal prednostno pravico pri nakupih zemljišč na območju Krasa 85-krat uspešno in 8-krat neuspešno, a razpolaga le z omejenimi finančnimi sredstvi za namen nakupa v skladu s potrjenim letnim finančnim načrtom, kot predkupni upravičenec pa je šele na šestem, to je na zadnjem mestu.

Evropska unija je z odprtjem večmilijonskega tržišča res sprostila številne nove možnosti in priložnosti za gospodarski razvoj in sodelovanje, a je kot velika nacionalna tvorba na različne načine tudi zaščitila obstanek majhnih narodov. Ena od takih klavzul je zagotovo 37. člen pristopne pogodbe k Evropski uniji. Dejstvo je, da po skoraj sedmih letih od vstopa v EU civilne iniciative ugotavljajo, da se kot posledica pridružitve EU pospešeno spreminja etnična struktura prebivalstva na robovih slovenskih meja. Če je temu res tako, potem mora celotna slovenska strokovna in politična srenja strniti vrste in pripraviti dovolj kvalitetno podlago za uveljavitev zaščitne klavzule. Gre za skupen interes, ki ne dopušča naše pregovorne sprtosti ali ljubosumnosti za prestiž. Kot državotvoren narod moramo biti že v tem trenutku vsaj približno sposobni dolgoročnega pogleda na to, kaj se bo na naših mejah dogajalo čez deset, dvajset ali petdeset let. Glede na to, da gre večinoma tudi za demografsko ogrožena območja, je več kot nujna jasna in celovita strategija razvoja vseh naših obmejnih območij. Ta vsekakor ne more biti prepuščena le občinam, čeprav se mnogi župani trudijo po najboljših močeh. Naj poudarim, da je posebej nedržavniško, da področja severne Primorske s pomočjo realizacije povezav četrte razvojne osi ne povežemo z osrednjo Slovenijo, ampak prepuščamo ta področja v gravitacijskem območju zahodne sosedice. Državni svet je v svojem dosedanjem delovanju že večkrat izrazil zavzetost za vrednote domoljubja in nacionalne identitete, zavezanost načelom trajnostnega razvoja, tako na okoljski kot tudi na socialni ravni, ter izpostavil pomen kakovosti življenja in človekovih pravic.

Robert ROGIČ

Predstavitev ciljev posveta

Aktualizacija, javna polemika in predvsem medijski odzivi (tudi Vlade in državnih organov) v zadnjih mesecih so nas v obeh civilnih iniciativah prijetno presenetili, saj so pokazali, da smo v naši državi problem obmejnega prostora predolgo pometali pod preprogo. Še več. Prav letos je problem, ki smo ga prvi obudili na Krasu, postal prepoznan in bil javno izpostavljen še na drugih območjih Slovenije, predvsem na Štajerskem in Dolenjskem.

Iz odmevov medijev na naše dosedanje nastope je mogoče ugotoviti, da gre za popolnoma strokovna vprašanja na področju, kjer je naša stroka najbolj podhranjena. Strokovnjaki sami sodijo, da na tem področju stroka ni dovolj prisotna. Gre za problematiko prostorskega načrtovanja obmejnih občin. Nekateri strokovnjaki, ki so prisotni na posvetu, so nas podučili, da smo praktično edina država v Evropi, kjer je področje prostorskega načrtovanja obmejnih občin popolnoma prepuščeno občinam, županom, občinskim svetom, torej lokalni politiki. Na Krasu smo se s takimi pojavi srečali leta 2002, ko se je Civilna iniciativa Kras prvič javno odzivala na ideje o dirkališčih za avtomobile na Krasu, verigah vetrnih elektrarn na kraških gričkih in velikih regijskih centrih za odpadke v Sežani. Leta 2007 smo prav v Civilni iniciativi Kras prvič opozorili na nov pristop v gradnji objektov, in sicer na tako imenovano tržno gradnjo za neznane kupce na obrobju kraških vasi. Na tistem delu torej, ki mu je bila posvečena ena izmed sej Državnega sveta in tudi posvet o ohranjanju kraške kulturne krajine.

Vse omenjene pobude za posege v prostor so bile v popolnem konfliktu s sprejetimi razvojnimi usmeritvami Krasa in z že sprejeto usmeritvijo v Kraški regijski park, to je posebno kulturno krajino, vpisano v UNESCO-v seznam. Civilni družbi se je na Krasu kar nekako samo ponujalo, da je opozorila na neuskkljenost med obstoječimi sprejetimi razvojnimi dokumenti in strategijami za razvoj Krasa in Brkinov ter pobudami investitorjev, ki jih je podprla lokalna politika. Da se mnoge med njimi niso realizirale, je zasluga izključno velike medijske kampanje s strani civilne družbe, pa tudi gospodarske krize na Krasu. Države, ki mejijo na bolj razvite sosednje države, problematike obmejnega prostora ne prepuščajo trenutni tržni niši. Večina evropskih držav te probleme rešuje z raznimi zaščitnimi ukrepi, kamor

prištevamo občinske akte, uredbe in podzakonske akte, ena od možnosti pa je tudi uvedbačasne zaščitne klavzule.

V preteklosti naša država ni naredila praktično ničesar za zaščito in trajnostni razvoj obmejnega prostora. Zato je upravičen razmislek o uvedbi zaščitne klavzule in vzpostavitve trajne oblike varovanja prostora, okolja, ljudi, kulture, jezika in naroda. V ta namen sta obe civilni iniciativi januarja letos Vladi posredovali peticijo s podpisi državljanov Slovenije, med njimi številnih znanih oseb, akademikov, kulturnikov in strokovnjakov. V civilni iniciativi smo nadaljevali s predlogom sprejema deklaracije, ki smo jo v vednost najprej poslali vsem primorskim občinam, kasneje pa tudi vsem občinam v Sloveniji.

Današnji posvet je v bistvu nadaljevanje januarja začete akcije, ki se zagotovo ne bo končala 1. maja letos. Naše nedvoumno sporočilo je, da od države pričakujemo ne le, da do 1. maja sprejme kakršnokoli obliko zaščitnih ukrepov na področju trga nepremičnin na Krasu, ampak da tudi kasneje nadaljuje s sprejetjem trajnih oblik zaščite slovenskega obmejnega prostora, s poudarkom na razvoju domačega prebivalstva in dobrososedskih odnosov s sosednjimi državami.

Dr. Ljubo LAH

Razlogi za vzpostavitev zavarovanega območja na Krasu

Posvet v Državnem svetu razumem kot pomoč pri procesu soodločanja v zadevi javnega pomena, kot priložnost, da se omogoči umirjena javna razprava med politiko na državni in lokalni ravni, ter javnostjo oz. civilno družbo na drugi strani. To je priložnost, da se o resničnih problemih prostorskega razvoja spregovori javno, z argumenti in na razumljiv način. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da Državni svet ostaja dostopen najširši javnosti in zato pomembno k prispeva demokratizaciji družbe. Po drugi strani pa je gostovanje v Državnem svetu mogoče razumeti tudi kot pomanjkanje možnosti za javne razprave med lokalno politiko in civilno družbo na Krasu, zlasti v občini Sežana.

V uvodu bi rad poudaril, da se pridružujem vsem tistim, ki menijo, da bi v primeru, da vladna komisija in Vlada Republike Slovenije do 1. maja ne ugotovita problema v povezavi s trgom nepremičnin, to bil izjemno slab signal in zelo slabo sporočilo vsem Primorkam in Primorcem in zlasti Kraševkam in Kraševcem. Brez odvečnih fobij in očitane nacionalizma lahko ugotovimo, da problem erozije ozemlja zaradi prodaje nepremičnin zagotovo obstaja in vodi k postopni eroziji nacionalnega teritorija, nacionalne identitete in k eroziji kulturne, jezikovne in krajinske podobe Krasa. Na Krasu posledice teh erozijskih razjed že občutimo, iz perspektive Ljubljane pa so verjetno nezaznavne oz. težje zaznavne.

Poudaril bi rad, da je treba Kras zaščititi zlasti pred nepremišljenimi posegi v prostor in pred tem, da bi trg nepremičnin narekoval in določal prostorski razvoj. Problem prostorske degradacije Krasa je eden od tistih, ki se v zadnjem času močno izraža in jih je zaznala tudi širša laična javnost. Največ škode smo zadnja desetletja naredili sami sebi s svojo pogoltnostjo, brezbriznostjo in neznanjem. Nove stanovanjske enote so v zadnjih desetletjih rasle sredi stavbnih parcel, ki so bile pred tem marsikje v enakem obsegu parcele za kmetijsko rabo agrarne površine, pašniki, travniki in tudi vinogradi. Z zidovi obzidane poljske poti so kar naenkrat postale asfaltirane poti v redko poseljene soseske novogradenj. Tipski projekti so bili preneseni iz različnih okolij in prilagojeni po volji, okusu in znanju oz. neznanju samograditeljev.

Na Krasu še vedno ostaja odprto vprašanje organizirane prenove obstoječega

stavnega fonda in zlasti prenove neizrabljenega stavbnega fonda v vaseh. Po grobih ocenah gre za skoraj 20 odstotkov vseh stavbnih enot. V vaških jedrih kraške domačije propadajo v čakanju na dobre kupce in ob neustrezni davčni politiki. Zaradi neorganiziranosti, neusposobljenosti in pasivnosti lokalne politike do tega problema, ostaja prenova zunaj sistema lokalne stanovanjske politike. Prenova stavbnega fonda ostaja prestižnega značaja in na tak način relativno draga v primerjavi z novogradnjami na novo zaseženih zemljiščih, ki pa terjajo tudi novo komunalno infrastrukturo in povečujejo stroške njenega vzdrževanja. Gre za izrazito nesmotrno prostorsko politiko in ob tem še za neučinkovito varstvo kmetijskih zemljišč. Logično in v skladu s strategijo prostorskega razvoja Slovenije bi bilo, da se naselja širijo samo tam, kjer znotraj obsega naselja za to ni več možnosti. Vse skupaj zelo slabi razvojne možnosti območja, zato menimo, da vodilo razvoja ne more biti stremljenje lokalnih oblasti za dodatnim dotokom komunalnega prispevka v občinske proračune, niti ne stremljenje nepremičninskih agentov za velikimi zaslužki pri zemljiških špekulacijah in preprodajah zemljišč. Njihovo zamegljevanje pojmov je šlo v zadnjem času že tako daleč, da v oglasnih sporočilih poimenujejo kraško domačijo z »vrstna hiša«, na novo zgrajene več stanovanjske stavbe so v njihovem jeziku »individualna gradnja«.

Vemo, da je zaščitna klavzula lahko le začasna možnost regulacije trga nepremičnin na Primorskem. Ta je lahko najbolj neposredna, seveda če jo bomo uspeli uveljaviti. Trajnejše zaščitne ukrepe je treba uveljaviti na lokalni ravni s sprejetjem ustreznih občinskih prostorskih načrtov in drugih regulativov. Strinjam se s tistimi, ki menijo, da je v vsakem primeru ključnega pomena politika gospodarjenja in upravljanja s prostorom, ki mora biti restriktivna do gradenj satelitskih naselij in gradenj za trg in mora biti usmerjena v organsko rast naselij, zlasti za potrebe in z vidika lokalnega prebivalstva.

Na posvetu v Državnem svetu smo že leta 2008 ugotavljali, da ni enotne strategije posegov v prostor, ki bi služila kot vodilo za konkretne prostorske odločitve vseh občin na območju Krasa, kar je tudi posledica nesodelovanja pristojnih državnih institucij, čeprav bi bilo to nujno zaradi zavarovanja posebnega kulturnega, zgodovinskega in okoljskega pomena Krasa. Zato menim, da je obnovev prizadevanj za vzpostavitev zavarovanega območja na Krasu v tem trenutku edina realna, edina optimalna in tudi edina dolgoročna opcija za zagotavljanje ustreznega razvoja območja in tudi za nadaljnje razvijanje čezmejnega sodelovanja. Za kakršnokoli obliko zavarovanja se bomo na Krasu odločili, bodisi pod okriljem UNESCO (npr. z geoparkom) bodisi, da bomo uporabili za izhodišče sodoben francoski pogodbeni model, ki nam je bil priporočen, lahko bomo uporabili in lahko na novo razvili nek lasten model. V vsakem primeru je nujno, da zavarovanje zajema celotni poseljeni prostor Krasa, zlasti vasi. Izvzeta naj bi bila le urbanizirana območja. Prostor podeželja namreč potrebuje celovito in zaokroženo obravnavo, poseljeni prostor pa predstavlja ključ

do upravljanja s prostorom.

Po uvodnem pojasnilu bi rad navedel še tisto, kar je ključno pri mojem prispevku, in sicer razloge, zakaj naj bi v doglednem času ustanovili oz. oblikovali zavarovano območje na Krasu. Slovenija je podpisnica Evropske krajinske konvencije, ki jo zavezuje, da za svoje izjemne krajine, kar Kras zagotovo in brez dvoma je, izvaja krajinsko politiko, katere cilj je varstvo, upravljanje, načrtovanje krajine na podlagi sprejemanja posebnih ukrepov. Ob tem ne bom posebej navajal vseh dosedanjih strokovnih študij, opravljenih analiz in državnih dokumentov (npr. Program vladnih resolucijskih projektov do leta 2023 ali pa Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012), v katerih najdemo številne strokovne argumente in navedbe, da gre za izjemno krajino z mnogimi naravnimi in kulturnimi vrednotami, ki nujno potrebujejo ustrezen akt o zavarovanju in ob tem tudi ustrezen upravljalški načrt. Pomembno pri tem je, da je mogoče prek zavarovanja območja posredno uveljavljati tudi ukrepe za zaščito nacionalnih interesov in kulturne identitete, kar naj bi bil tudi cilj uvedbe zaščitne klavzule za neko prehodno obdobje.

Drugi razlog za formiranje zavarovanega območja je, da smo v Sloveniji in na Krasu v preteklosti vložili oz. potrošili izjemno veliko časa, energije in javnih finančnih sredstev, tudi evropskih, za prehodne študije, uvajalne in različne vzporedne projekte, ki naj bi privedli do ustreznega upravljanja s prostorom in do varstva dobrin, ki jih ta prostor ima. Naštejmo le nekatere projekte oz. aktivnosti. Spomnil bi npr. na projekte, ki so se začeli že v letu 1996 in 1998 – Bahrovi projekti čezmejnega sodelovanja pod nazivom Timov kraški regijski park. Izbranih in realiziranih je bilo osemnajst malih projektov. Leta 1997 je podjetje Oikos z državnimi sredstvi izdelalo strokovne podlage načrta upravljanja kraškega regijskega parka. Leta 1996 je bil prvi zagon pilotnega projekta Štanjel-Kras z ustanovitvijo vladnega medresorskega odbora in koordinacijske strukture vodenja projekta. Spomnimo tudi na projekt kolesarske mreže na Krasu s pomenljivim naslovom *S kolesom po kraškem parku*. Leta 1998 je bila organizirana zelo odmevna okrogla miza z naslovom *Zakaj izginja Kraška avtentična arhitekturna dediščina?* V letih od 1999 do leta 2003 je prišlo do ponovnega zagona pilotnega projekta Kras s ciljem priprave regionalnega razvojnega programa, tudi kot podlaga za Kraški regijski park. Rezultat tega projekta je bil skupni Razvojni program 2001-2010, ki je nekako usahnil. Na začetku tega projekta je bil podpisan Sporazum o sodelovanju pri ustanovitvi kraškega regijskega parka z letnico 2000. V končni fazi so tudi projekti, kot so Kraški okraj oziroma aktualen projekt Kras-Carso, ki pravzaprav omogočajo, da bi vzpostavili zavarovano območje. Kakorkoli, cilji teh projektov so usmerjeni tudi v to smer.

Tretji razlog je, da naj bi bil poglobitveni namen formiranja zavarovanega območja izvajanje inovativnih politik regionalnega planiranja s ciljem vsestranskega

gospodarskega, socialnega in kulturnega razvoja, ki jemlje v obzir zlasti varstvo okolja, narave ter kulturne dediščine. Naravovarstveni razlogi po mojem mnenju ne bi smeli biti edini in prevladujoči za zavarovanje Krasa. Prioritetni cilj zavarovanja območja mora biti zagotavljanje čim višje kakovosti bivanja lokalnemu prebivalstvu. V veliki meri lahko k temu prispevamo z razvijanjem kakovostnega turizma. Ob tem bi sporazumna oblika varstva in upravljanja območja veliko prispevala tudi k odpravi pomislekov o nesprejemljivih omejitvah življenja v zavarovanem območju. Zavarovanje območja namreč ne pomeni preprečevanja razvoja. Živeti v zavarovanem območju še zdaleč ne pomeni življenja Indijancev v rezervatu. S tem v zvezi je bilo v preteklosti izrečenih že veliko demagoških izjav, in to pravzaprav ustvarja neko nelagodje.

Četrty razlog za formiranje zavarovanega območja je, da bi enotno zavarovano območje omogočalo tudi usklajeno uvedbo vseh tistih mehanizmov in ukrepov lokalnih skupnosti na celem Krasu, s katerimi lahko reguliramo prostorski razvoj in odločilno vplivamo na politiko upravljanja s prostorom. Potrebno je izoblikovati nov prilagojen pravni red, pri čemer mislim na oblikovanje nekega enotnega, relativno restriktivnega odnosa do spreminjanja namembnosti zemljišč, do rušenja starih objektov, na različne mehanizme podeljevanja soglasij ob prometu z nepremičninami s strani lokalnih skupnosti ali recimo uprave zavarovanega območja, na ustrezno izvajanje davčne politike, uveljavljanje predkupne pravice, uveljavljanje davčnih razlik za primarna in sekundarna bivališča, olajšave za rezidente, ustrezno oblikovan davek na nepremičnine, dajatve na neizrabljen stavbni fond in na nezazidana zazidljiva zemljišča itd. Na drugi strani pa, poudarjam, bi moral obstajati tudi sistem vzpodbud in olajšav za življenje v parku. Kot smo že zapisali v sporazumu, gre za dve vzajemnosti omejitev in vzpodbud.

Za zavarovanje območja obstajajo tudi številni pozivi tako s strani države kot vladnih inštitucij, Državnega sveta, Slovenske akademije znanosti in umetnosti, mnogih nevladnih organizacij. Ob vsem tem pa je najpomembnejša volja ljudi. In tudi ta je že bila preverjena. Lani so študentje Fakultete za humanistične študije v sodelovanju s Parkom Škocjanske jame izvedli pilotno javnomnenjsko raziskavo, ki je pokazala, da lokalno prebivalstvo občin na Krasu od Kozine do Opatjega sela pa tudi čez mejo, podpira ustanovitev čezmejnega kraškega regijskega parka. S to pobudo se je strinjalo kar 64% anketirancev. Deloma, z zadržki in pod pogoji, se je s to pobudo strinjalo še nadaljnjih 29% in le 7% je bilo takih, ki so v pilotni anketi a priori odklonili to pobudo.

Dodatni motiv in dodatni razlog za formiranje zavarovanega območja je ta, da predstavlja uprava Parka Škocjanske jame že nastavek usposobljene ekipe, ki bi jo lahko ustrezno okrepi in njihove dejavnosti in pristojnosti na ustrezen in dogovorjen način razširili na območje celotnega Krasa. Uprava parka bi lahko

vsaj začasno, do formiranja vmesne stopnje, nadomestila manjkajočo regionalno raven, in lahko zelo aktivno posegla v prostorsko načrtovanje in upravljanje s prostorom. To pa je ravno tisto, kar nekaterim lokalnim oblastnikom občinskih garnitur v preteklosti pa tudi danes ni všeč in mislim, da je to treba na glas povedati. Nujno omejevanje pristojnosti z namenom usklajenega dela in v korist skupnega upravljanja območja, je po mojem mnenju izvor vseh težav. To moramo poudariti, pri čemer gre za neko posebno obliko samovolje.

V predalih imamo še vedno veljavni Sporazum o sodelovanju pri ustanovitvi Kraškega regijskega parka, ki so ga župani kraških občin in Ministrstvo za okolje in prostor podpisali 11. julija leta 2000. V njem so se zavezali, da sporazum preneha s sprejetjem akta o ustanovitvi Kraškega regijskega parka in dolgo časa je sporazum veljal kot mrtva črka na papirju. Po prenehanju mandатов večine podpisnikov je izgledalo, kot da je sporazum z novo garnituro županov trajno zamrl. A smo se na srečo zmotili, ker so lani štirje župani občin na Krasu družno zapisali v medije, da od podpisa sporazuma nikoli niso odstopili in poudarili, da sporazum določa, da je nosilec projekta Ministrstvo za okolje in prostor ter, da ga pogrešajo kot koordinatorja.

Zato je moja sklepna pobuda usmerjena prav v to smer. Nahajamo se v situaciji, da civilna družba in institucije, neodvisni strokovnjaki in vsi drugi podporniki pobude o zavarovanju Krasa ponovno pozovemo partnerje, to je podpisnike sporazuma, k sodelovanju. Nič drugega treba kot nadaljevati že začeto sodelovanje. Ker regionalne ravni prostorskega načrtovanja v Sloveniji še nismo vzpostavili in ker občine vsaka zase ne zmorejo izkoristiti razvojnih priložnosti Krasa in voditi dovolj usklajene stanovanjske in prostorske politike je nujno, da z namenom zavarovanja in celovitega upravljanja s prostorom ponovno aktiviramo razvojno idejo čezmejnega Kraškega regijskega parka. Življenje v tako občutljivem obmejnem prostoru, kot je Kras, zahteva visoko stopnjo uskladitve interesov in razumen konsenz glede prostorskega razvoja za dejanski dvig blaginje in kakovosti življenja.

Dr. Anton PROSEN

Poti do učinkovitih metod urejanja prostora na Krasu

Morda je gornji naslov simbolično povezan z mojo poklicno potjo, ki se je na univerzi iztekla, vendar v zadnjem času še strokovno sodelujem tako z univerzo kot s Civilno iniciativo Kras in z drugimi institucijami. Gre za področje strokovnega dela, ki sem ga pred dobrima dvema desetletjema specializiral v tujini, žal pa šele zadnja leta postaja aktualno tudi pri nas. Zdi se, da je to področje dela Slovenija povsem zanemarila. Ne morem pa reči, ali se je to zgodilo namerno ali nenamerno. Morda pa se to dogaja tudi zaradi vsesplošnega slabega položaja strokovnega področja »prostorsko načrtovanje« v naši družbi. Ker je Slovenija izrazito podeželska (ruralna) dežela bi morali v smislu prihodnjega prostorskega razvoja države posvetiti več pozornosti in začeti reševati problematiko, o kateri je govora na današnjem posvetu. V svojem prispevku bom skušal podati nekaj usmeritev za reševanje problemov v zvezi z nenačrtno urbanizacijo, ki je zaznavna tako na Krasu kot tudi drugod po Sloveniji. Po mojem mnenju so na tem področju nujni določeni ukrepi, ki jih bosta morala izpeljati Vlada in parlament. Vesel sem, da je na posvetu prisoten gospod minister Zalar in da bo tudi on spoznal nekatere rešitve, ki jih predlagam in ki izhajajo iz danske in nemške zakonodaje in prakse. Slovenija mora postati primerljiva z ostalimi državami Evrope, in cilj moje predstavitve je, kako na podlagi tujih izkušenj pri urejanju prostora, predvsem podeželskega, podati usmeritve za Slovenijo na tem področju.

Pogled v zadnji strokovni dokument o prostorskem razvoju Slovenije, ki ga je obravnaval in sprejel parlament leta 2004, to je Strategija prostorskega razvoja Slovenije, nam da vedeti, da gre za temeljni dokument o prostorskem razvoju države. Po mnenju stroke je to še danes izredno kvaliteten strokovni dokument, ki je strateške oz. deklarativne narave in izvedljiv, če mu sledijo kvalitetna zakonodaja in ustrezni kontrolni mehanizmi, kvalitetno zgrajen sistem načrtovanja na različnih ravneh itn. Ima pa dokument napako, da ni predvidel vplivnih območij v naši državi, ki izvirajo iz sosednjih urbanih oz. zgostitvenih območij. In območje Krasa sodi v izrazito vplivno območje tržaške regije. Da je to res, so pokazale študije, ki smo jih opravili s podiplomskimi študenti. V tem primeru grozi območju Krasa velika nevarnost, da se pričenejo veliki pritiski po nenačrtni pozidavi s stanovanjskimi hišami in po iskanju določenih lokacij za nekatere dejavnosti, ki so na obali moteče

in se selijo v notranjost s pretvezo gospodarskega razvoja in novih delovnih mest. Res je, da so bile študije izdelane bolj na akademski ravni, so pa rezultati pokazali na probleme, na katere opozarja Civilna iniciativa Kras.

Prostorsko načrtovanje oz. koncept prostorskega razvoja države se žal nikoli ne konča na državni meji. Kot je znano iz preteklosti, imamo v Sloveniji močna vplivna območja iz sosednjih držav oz. njihovih urbanih aglomeracij, kot npr. na vzhodni strani Zagreb, na severni Gradec, vplivna območja na jugu Slovenije pa izvirajo iz Reke oz. Kvarnerja in iz celotnega Tržaškega zaliva. Iz teorije prostorskega planiranja vemo, da stopnja vpliva z razdaljo počasi pojenja. V primeru Krasa gre za ruralno zaledje tržaške metropolitanske regije. S padcem državne meje je Trst, kot največje urbano naselje na tem območju, spet dobil svoje zaledje in procesi suburbanizacije so na tem prostoru danes že močno vidni. Ker pa vendarle gre za izredno ranljivo in kvalitetno naravno in kulturno krajino ne bi smeli dovoliti, da postane to območje rezervni prostor za širitev različnih dejavnosti iz obale.

Večina aktov v zvezi z zavarovanimi območji oz. prostorom omenja in prikazuje območje Kraškega regijskega parka kot da je že sprejet, oz. da je speljana celotna procedura, tako pravna kot organizacijska. Vemo pa, da pravni akti v smislu zavarovanja in ustanovitve parka niso dokončno sprejeti. Morda gre za neke vrste bojzani politike do prebivalcev te regije ali pa za strah po izgubi volilnih glasov, češ da prebivalci te akcije in zaščite ne bi podprli. Moje izkušnje so vendarle nekoliko drugačne. V preteklih treh letih, odkar Civilna iniciativa Kras kontinuirano opozarja na določene prostorske napake in degradacije v tej krajini, ter napoveduje, kaj se bo zgodilo, sem imel na prošnjo različnih institucij in združenj zelo veliko predavanj na Krasu oz. v Sežani. Spominjam se predavanja v Komnu, ki se ga je udeležilo zelo veliko mladih in perspektivnih kmetov. Ravno ti mladi ljudje so moje prizadevanje po zavarovanju tega območja podprli, saj so bili mnenja, da bi izdelki in proizvodi, ki bi prihajali iz parka, dosegali na trgu bistveno višjo ceno, kot jo dosegajo danes. Nameravan program o zavarovanju te regije je torej vendarle potrebno dokončno speljati v pravnem, organizacijskem in institucionalnem smislu.

Nenačrtna urbanizacija oz. suburbanizacija je po svoje zelo nevarna za podeželski prostor, ki je pod pritiskom raznovrstnih posegov. Nekateri prostorski planerji primerjajo ta proces v prostoru z rak rano - težko ga ustaviš oz. pozdraviš. V tako liberalnem sistemu, kot velja v Sloveniji na področju urejanja prostora, lahko prihaja do velikih nenačrtnih širitev urbanih naselij. Slovenija, če jo primerjamo z drugimi državami, postaja vse bolj urbana-ruralna dežela, namesto da bi se intenzivneje urbanizirala, tako kot se ti procesi usmerjajo v nekaterih drugih državah EU. Mestni centri se praznijo, prebivalci se postopoma selijo na suburbana obrobja. Na pritiske po življenju v zelenju, na dobrem zraku itn. naletimo tudi v tujini (načrtna nova naselja npr. v Izraelu in na Danskem). Sprašujem se, ali si res želimo na Krasu

graditi nove vasi oz. spalna naselja? Nekontrolirano urbanizacijo oz. odsotnost politike prostorskega razvoja v državi izkoriščajo investitorji ob podpori lokalne politike, ne glede na to, da je slovenska krajina občutljiva za take agresivne posege, kar še posebej velja za Kras.

Naša naselja so bila v preteklosti grajena strnjeno. O tem, kako so naši predniki to dosegli, obstajajo različne teorije. Najverjetnejša je, da je bilo varstvo kmetijske pridelovalne zemlje na prvem mestu, druga pa je bila vloga vaških županov, ki so pomagali izpeljati dogovore, kdo in kje bo gradil. Uveljavljena je bila predvsem menjava zemljišč in podobni instrumenti zemljiške politike, nakup, prodaja, dedovanje itn. Danes je zadeva povsem drugačna. Lahko bi rekli, da pravzaprav ni nobenih dogovorov, prebivalci vasi na področju urejanja prostora premalo sodelujejo ali pa sploh ne sodelujejo. Premalo je odgovornosti pristojnih na tem področju, premajhen je aganžma stroke, morda gre celo za ignoranco strokovnjakov.

V razvitih državah je v praksi zakonsko določen in uveljavljen tri nivojski sistem načrtovanja prostora: državna ali meddržavna, regionalna in lokalna raven. Po mnenju slovenskih političnih strank, županov, Vlade in parlamenta v prejšnji sestavi, je bil tak sistem prezahteven in nekoliko kompliciran. To je bil vzrok, da je bila leta 2007 sprejeta poenostavljena zakonodaja. Kljub kritičnosti stroke ob sprejemu te zakonodaje smo mnenja, da če bi jo dosledno izvajali, če bi uveljavili nekatere kontrolne mehanizme in če bi imeli ustrezne javne službe, bi morda bila situacija v praksi drugačna, kot je. Vemo, da Evropska komisija nima posebnega komisarja za prostor. Imamo pa zato izredno močne sektorske politike, ki tudi vplivajo na prostor. In večina držav je sprejela obveze, ki izhajajo iz teh sektorskih politik oz. ravni Evropske unije. Tem trem ravnam pa so dodale še eno raven, to je EU in končno še drugo, najnižjo - vas in njeno okolico oz. prostorsko enoto, primerljivo naši krajevni skupnosti. Zakaj tako? Predvsem zato, ker se smatra, da se odraža stopnja demokratičnosti tudi v tem, koliko imajo prebivalci na lokalni ravni možnost sooblikovati svoje bivalno okolje. Na ta način se stopnja demokracije v smislu principa subsidiarnosti pokaže v tem, da zaupamo ljudem soodločanje o politiki lokalnega razvoja. Na ta način se zaupa ljudem odločanje do stopnje, do koder so še sposobni odločati. Dokazano je, da je sodelovanje prebivalcev nujno za območja, ki so subvencionirana. In podeželje je do neke stopnje subvencioniran prostor, saj se ljudje tudi sami angažirajo pri izpeljavi projektov, pospeševanju podjetništva itn. Tu velja neke vrste pravilo »pomoč za samopomoč«. Z dodatkom teh območij (vas in njena okolica) oziroma nove ravni v sistem prostorskega načrtovanja, nastane pet stopenjski sistem načrtovanja oz. planiranja. Gre za neko strokovno logiko, saj tudi za mestna naselja in urbane regije izdelujemo posebne planske dokumente, in sicer urbanistične načrte.

V nadaljevanju še o urejanju prostora na Danskem. Ta država se zadnje čase veliko

omenja kot primer dobre prakse zlasti v medijh in na strokovnih srečanjih, kjer obravnavamo problematiko sprejema zaščitne klavzule za promet z nepremičninami na obmejnih območjih. S sistemom prostorskega načrtovanja in drugimi pravnimi predpisi, ki sodijo na področje prostora in prometa z nepremičninami, sem se skupaj s sodelavci seznanil pred leti, ko je naša fakulteta zelo dobro sodelovala s podobno ustanovo na Danskem. Danci so vodili evropski projekt o vsebinski spremembi študija in učnih načrtov na moji nekdanji ustanovi. Za uvod naj povem, da na Danskem ne poznajo nobene obcestne gradnje in podobnega, kar bi degradiralo kulturno krajino. Tudi prostega prometa z zemljišči praktično ni. Kakršna koli primerjava z našo prakso in zakonodajo je skoraj nemogoča. Danci imajo izredno kvalitetno prostorsko zakonodajo, ki so jo sprejeli v 90-ih letih prejšnjega stoletja. Uveljavljen je 4-stopenjski sistem načrtovanja in če dodamo EU, je tako v veljavi že omenjeni 5-stopenjski sistem načrtovanja. Imajo kvalitetno zakonodajo o zavarovanju obale. Ta predvideva varovanje v tri-kilometerskem pasu. Vsi vikendi oz. objekti, ki so v tem pasu, se lahko koristijo samo omejen čas. Le izjemoma in s posebnim dovoljenjem so ti objekti lahko bivalne enote. Pomembno je tudi, da morajo lastniki teh objektov za oddajanje v najem tujcem zapositi za posebno dovoljenje, da jih lahko v poletnem času sploh oddajajo. Kljub temu, da gre za izrazito urejen sistem in tradicijo varovanja naravnih in ustvarjenih vrednot, bi si lahko izposodili neke detajle iz njihove zakonodaje, seveda z drugačnim odnosom do prostora in okolja sploh. Kot primer naj navedem, da smo sprejeli leta 2004 novo prostorsko zakonodajo, a jo leta 2007 že spremenili, ne da bi jo najprej poskusili v praksi. Danci so jo spremenili v 90-ih letih prejšnjega stoletja, so pa v obdobju 15-ih let delali pilotne projekte, da so določene metode lahko spremenili oz. jih na novo uzakonili. Za to zakonodajo se sodi, da je ena najboljših trajnostno naravnanih evropskih zakonodaj na področju urejanje prostora.

V nadaljevanju naj posebej opozorim na to, da na Danskem urejajo z zakonodajo celoten sistem poselitve. Posameznik, ki nima statusa kmeta ali delavca na kmetiji, ne more stanovati na vasi. Na vasi tako ne moreš imeti vikenda, ti so le v za to določenih območjih. Prazne hiše so namenjene izključno ljudem, ki delajo v kmetijstvu oz. kmetom. Na Danskem se kmetije ne dedujejo, ampak kupujejo. Ko kmet izpolni pogoje za pokoj, zapusti kmetijo in si kupi nekje v vasi ali pa v lokalnem centru nov dom in se odseli. Za nas je seveda ta regulacija morda malo pregroba. Za kmetijstvo se sodi, da je izrazito pomembna gospodarska panoga in da je podeželje namenjeno zelo velikemu številu funkcij, ki jih podeželski prostor opravlja v dobrobit celotne družbe. Na ta način se izognejo različnim konfliktom rabe in od tod tako izrazito stroga zakonodaja. Prednostna funkcija na podeželju je pridelava hrane. Pri urejanju in razvoju vasi imajo posebno vlogo lokalni načrti. Posegi v vasi se izvajajo le v skladu s izdelanimi in sprejetimi lokalnimi načrti. Trdim, da je Kras v prostorskem smislu tako občutljiv oz. ranljiv prostor, da na lokalni ravni

lahko načrtujemo prostorski razvoj le na podlagi kvalitetnih prostorskih aktov, ki jih spremlja ustrezna zemljiška politika.

V nadaljevanju še na kratko o politiki urejanja prostora v Nemčiji. Tudi Nemčija ima zelo kvalitetno prostorsko zakonodajo in prakso. Pred leti so dnevno izgubljali povprečno po 120 ha kmetijske zemlje za urbanizacijo, po drugi strani pa so predvsem podeželska naselja začela izrazito propadati. V 60. letih prejšnjega stoletja so začeli uvajati projekte za prenovo in razvoj vasi. Ocenili so hitre strukturne spremembe (ljudje so odhajali v urbane centre, kmetije so začele postopoma propadati itn.) in presodili, da imajo tudi podeželska naselja dragoceno stavbno dediščino, ki predstavlja neke vrste kapital oz. vrednost. Na ta način so začeli dovolj zgodaj s prenovo vasi. Odločili so se, da bodo potekali ti postopki preko kmetijskega resorja ob sporazumu vseh ministrstev, ki se izvajajo v okviru programov razvoja podeželja. Kot prostorsko enoto so določili vaški teritorij, vas in funkcionalno zemljišče, ki ji pripada. Seveda obstojajo tudi naselja, ki so izrazito usmerjena npr. v turizem in druge gospodarske dejavnosti, ne le v kmetijstvo, pa se lahko projekti kljub temu na ta način realizirajo.

Analiza pri nas je pokazala, da se zakonodaja ne more enostavno čez noč spremeniti. Zato smo raziskali možnost, ali bi se v okviru obstoječe zakonodaje dalo podobne metode uporabiti tudi pri nas. Z drugačno politiko, predvsem s kontrolnimi mehanizmi na lokalni ravni, ob reguliranem trgu nepremičnin, bi prihajalo do manj konfliktov v prostoru oziroma v naseljih. Naše študije so pokazale, da sektorji pri načrtovanju razvoja z občinami premalo sodelujejo, da občine v bistvu ne poznajo njihovih želja in da s sektorskimi pristopi velikokrat pritiskajo v prostor, kar je velika napaka. Iz tega izhaja, da bi tudi v Sloveniji lahko vpeljali podobne načrte za prenove naselij, kjer bi se tudi sektorji intenzivneje vključevali v nastajanje in realizacijo teh celovitih projektov. Vem, da gre za razvoj podeželja v Sloveniji veliko denarja in seveda bi ga lahko bolje usmerjali za celovite projekte oz. prenovo in razvoj vasi. Imam občutek, da v zadnjem času to idejo podpira Ministrstvo za kmetijstvo in upanje je, da se bo politika začela v tej smeri postopoma uveljavljati.

Pred leti sem omenjal, da če hočemo uspešno delati z ljudmi na terenu, bi morali te naloge zaupati za to specializiranim javnim službam, ki bi zastopale javni interes, ljudem pa bi nudile neke vrste izobraževanje. Med drugim sem omenjal tudi šolo za župane. Reakcija je bila izrazito negativna, očitki pa v stilu »zdaj boš pa ti župane izobraževal«. Župani sprejemajo izredno pomembne in odgovorne naloge, ki so vezane na prostorsko, okoljsko, zemljiško, stanovanjsko politiko idr. Na ta način bi bila izvedba določenih projektov na lokalni ravni verjetno bolj uspešna. Vse službe bi bilo smiselno drugače organizirati. Predlagali smo ustanovitev agencije za razvoj podeželja na državni ravni, ki bi imela regijsko razpršene oddelke; ta bi prevzemala naloge na vseh področjih, vezanih na podeželski prostor. Nekaterih

zadev enostavno ne moremo in ne smemo prepustiti trgu. Zemljiško politiko smo npr., kljub tržnemu sistemu, v celoti prepustili trgu. Ob tem se lahko vprašamo, kdo pravzaprav upravlja z zemljišči v Sloveniji? Kdo vodi zemljiško politiko? S tem se ukvarjajo pretežno agencije za nepremičnine. Nimamo urejene niti ustrezne davčne politike na področju nepremičnin itn. Za načrten razvoj v podeželskem prostoru bomo morali še marsikaj postoriti, nenačrtna urbanizacija pa nam velikokrat lahko prepreči poznejši načrten razvoj v podeželskem prostoru. Na področju zemljiške politike ostaja kup odprtih vprašanj, ki jih bomo morali prej ali slej rešiti in vpeljati nove mehanizme, ki so znani v tujini (predkupne pravice, komasacije oz. zložbe, preparcelacije itn.).

V tem prispevku predlagane rešitve smo skušali uveljaviti že v razvojni strategiji varovanja državnega oz. javnega interesa v zvezi z nepremičninami iz leta 1998. Strokovna skupina, ki je delovala pri takratni Vladi, je predlagala vgraditev posameznih ukrepov v celoten sistem politike urejanja prostora, razvojne politike in podobno. Žal do uveljavitve ukrepov ni prišlo. Civilne iniciative, ki se ustanavljajo po Sloveniji, kažejo na to, da bo morala Vlada v tej smeri veliko več narediti. Prostor je omejena dobrina in Kras kot svojstvena regija ne more postati rezervni prostor za poselitev, če so dosedanji interdisciplinarni projekti pokazali, da gre za izjemno kulturno in naravno krajino.

Dr. Ladislav PLACER

Naravne in kulturne vrednote matičnega krasa

Pokrajina Kras ne predstavlja posebne tipološke izjeme znotraj dinarskega krasa. Izjemno vrednost ima kot ozemlje *pionirskih krasoslovnih raziskav* v svetovnem merilu, zaradi česar ga imenujemo *matični kras*. Zato ni krasoslovni temveč kulturni pojem in pomembna dragocenost slovenske in svetovne kulturne dediščine. Pod pojmom matični kras razumemo kraško planoto od Doberdobskega do Divaškega Krasa, Vremščico, Matarsko podolje, severno Čičarijo in Podgorski kras.

Da je kraška planota v zaledju Tržaškega zaliva postala ozemlje pionirskih raziskav kraških pojavov gre zasluga slovesu, ki ga je imela Timava v antiki in poznavanje njenega površinskega (Notranjska Reka) ter podzemnega toka z izjemnim ponorom (Škocjanske jame) o čemer je poročal posredno po Strabonu (64 pr.n.š. – 23 n.š.) že Pozejdonij (135 – 51 pr.n.š.). V novem veku je zanimanje za to ozemlje vzpodbudila podelitev statusa svobodnega pristanišča habsburške monarhije mestu Trst, čemur je sledil njegov razvoj v svetovljansko središče, ki je pritegnilo poleg poslovnežev tudi raziskovalce naravnih znamenitosti. Med njimi so bili najprej Nemci oz. Avstrijci, pozneje Italijani in končno Slovenci.

Pionirske raziskave kraških pojavov na planoti nad Trstom so pripomogle k uvedbi znanstvene krasoslovne terminologije za nekatere kraške pojave, ki izvirajo iz slovenskega izrazja.

O Krasu in raziskovanju tega prostora je bilo napisanih že obilo tehtnih razprav, zato bi tu podal le bistvene poudarke. Osrednje značilnosti tega prostora so:

1. dediščina nežive narave kot je kraška krajina z značilnim reliefom, ki ga nudijo gmajna, vrtače, udornice, doline ipd.; podzemni svet, ki ga je ustvaril tok podzemne Reke s pritoki, pri čemer so Škocjanske jame v svetovnem merilu izjemne po svojih dimenzijah in zato vpisane v seznam svetovne dediščine UNESCO; Matarsko podolje s slepimi dolinami; kraški rob,
2. dediščina žive narave, ki je specifična po danostih, ki jih nudi kraški nadzemni in podzemni svet,
3. kulturna dediščina, ki je najprej arheološka in povezana s kraškim

površjem in podzemljem ter izjemno pomembna na območju Škocjanskih jam in velikih udornic v okolici, kar je predstavljalo primerno mistično okolje za nastanek kulturnega središča širših razsežnosti; zgodovinska dediščina z izoblikovanim vaškim in mestnim stavbarstvom ter agrarno krajino. Štanjel in Lipica sta sestavni del te podobe.

Novejše raziskave ob kartiranju primorskih avtocest so prispevale toliko novega, da naravno dediščino matičnega krasa in njegovega zaledja lahko predstavimo kot sinergijo geološko-tektonskega, geomorfološkega in speleološkega razvoja. Podrivanje Istre in Furlanije pod Dinarsko gorstvo in Alpe je povzročilo dvig Krasa in Čičarije ter nastanek kraškega roba, Matarskega podolja, podzemeljskega toka Notranjske Reke in podzemeljskega toka Pivke. Pred seboj imamo skupno geološko-tektonsko, geomorfološko in speleološko dediščino svetovnega pomena, zato ni vseeno kako gledamo na ta prostor in kako razumemo ponujeno priložnost. Tu bi morala politična odločitev temeljiti na strokovnih kriterijih.

Če se omejimo na matični kras ugotavljamo, da je današnji razvoj usmerjen v globalizem, kjer naj bi bili posamezni naravni in kulturni spomeniki sestavni del nove globalne regije in kot taki del tržne ponudbe. Lahko pričakujemo, da bi spomeniki sčasoma izgubili stik s prvotnim okoljem in s tem svoj smisel. Da je taka vizija realnost se kaže v:

- uničevanju naravne krajine (zasipanje vrtač; zasipanje gmajne z izkopnim materialom in ustvarjanje novih vinogradniških površin; gradnja pretirano velikih industrijsko-obrtnih con),
- uničevanju zgodovinske kulturne krajine (podiranje suhozidov),
- uničevanju zgodovinske kamnarske dediščine (zasipanje zgodovinskih kamnolomov; pozidava površin z zalogami zgodovinskega arhitektonskega kamna),
- uničevanju površin, primernih za pridelovanje kvalitetnega terana (teran doseže zahtevano trpkost le na preperini določenih kamnin, ki bi morale biti evidentirane po geološki karti, vino, ki dozori na drugih, tudi umetno nasutih površinah, je refošk),
- izničevanju zgodovinske podobe naselij, kar spreminja stvarno in duhovno doživljanje Krasa (Divača, Sežana, Dane, Kozina),
- uporaba računalniškega projektiranja brez dopolnitev z značilnimi bogatimi in raznolikimi detajli, ki so značilni za kraško arhitekturo itn.

Izjemna priložnost Krasa je v zavedanju nacionalnega in kulturnega pomena, ki ga ima matični kras. Njegov razvoj bi morale usmerjati naravne in kulturne vrednote in ne obratno, ko so le-te le okras nekontrolirane globalne razvojne stihije. Izjemna

naravna in kulturna dediščina ponuja izjemne možnosti, od kmečkega turizma do enodnevnega, pohodniškega, izobraževalnega, znanstvenega, ekstremnega in ekskluzivnega turizma. Pri tem ima ohranjanje nepozidanih površin izjemen in daljnosežen pomen. Predstavlja namreč turistično nišo v prihodnosti prenaseljenega sveta in hkrati varnost pred spremembo nacionalne sestave prebivalstva. Zato je Kraški regijski park idealna rešitev in idealna priložnost, uveljavitevčasne zaščitne klavzule pa zagotavlja potreben čas za dokončanje že začelih priprav za njegovo ustanovitev. Možnosti gospodarjenja na Krasu so že obdelane v pilotnem projektu Kras.

RAZPRAVA*

ALEŠ ZALAR, minister za pravosodje Republike Slovenije

Ministrstvo za pravosodje in Vlada sta se zelo resno lotila obravnave pobud obeh iniciativ, pa tudi pobud nekaterih uglednih Slovencev in Slovenk, ki se nanašajo na prihodnje izzive na področju Krasa. Te iniciative so se zlasti v širšem javnem prostoru manifestirale predvsem kot poskus za zaščito. In to prvenstveno za zaščito trgovanja z nepremičninami. Od tod morda tudi naslov posveta Slovenija in uveljavitev zaščitne klavzule na Primorskem. Prve razprave danes, pa tudi nekatere v preteklosti, odkrivajo, da govorimo o mnogo širšem problemu, ki daleč presega samo vprašanje zaščite Slovencev in Slovenije pred tujci. Vsaj moj vtis je tak, da imamo več problemov sami s sabo kot pa s tujci in s politikami na posameznih področjih, ki očitno niso bile, vsaj v preteklosti, med seboj dovolj usklajene...

Na spletnih straneh našega ministrstva imamo pripravljen in objavljen pregled v obliki informacije o vseh možnih režimih nakupa nepremičnin v Republiki Sloveniji, in sicer za različne vrste držav. Ta pregled odkriva, da imamo danes, ko gre za vprašanje trgovanja z nepremičninami, več različnih pravnih režimov. Slovenska ustava določa, da se pri nas lastninska pravica na nepremičninah lahko pridobi pod pogoji, ki jih določa zakon ali pa pod pogoji, ki jih določa mednarodna pogodba. To je izhodišče. Zdaj pa pogledimo, kakšna je situacija. Ko gre za države članice Evropske unije, je že vse od vstopa Slovenije v Evropsko unijo v veljavi režim, da državljani drugih držav članic EU pridobivajo nepremičnine pod enakimi pogoji, kot lahko to storijo državljani Republike Slovenije. Torej za te državljane ni več potrebno, da je izpolnjen tudi pogoj vzajemnosti. To je prva značilnost tega področja. Poleg tega v Sloveniji velja poseben režim še za države, ki so članice Evropskega gospodarskega prostora oz. EFTE. Gre za Islandijo, Liechtenstein in Norveško, kjer ravno tako lahko pridobivajo nepremičnine v Sloveniji brez posebnih omejitev, ki bi veljale samo za tujce. To je druga skupina tujih državljanov. Tretja skupina so državljani ZDA. Za njih na podlagi pogodbe iz leta 1881, ki jo je prevzela tudi Republika Slovenija po razpadu bivše Jugoslavije velja režim, ki ne določa več pogoja vzajemnosti pri pridobivanju nepremičnin. Torej tudi za ameriške državljane pogoj vzajemnosti ne velja. Potem imamo poseben režim za državljane švicarske konfederacije, kjer smo

* skrajšana razprava po magnetogramskem zapisu

na podlagi posebnega protokola vzpostavili režim za nakup nepremičnin. Od 1. aprila 2006 dalje pridobivajo ti državljani lastninsko pravico v Republiki Sloveniji pod pogojem, da imajo v Republiki Sloveniji pravico do prebivanja in stalnega prebivališča ali pa samo pravico do prebivanja, ne pa tudi do stalnega prebivališča in jim je ta nepremičnina potrebna za opravljanje gospodarske dejavnosti. Gre za poseben veljavni režim. Naslednji sklop držav predstavljajo države po pristopu Slovenije h Konvenciji o organizaciji za gospodarsko sodelovanje, t.i. OECD. Od 21. julija 2010 dalje imamo torej režim brez omejitev, brez ugotavljanja pogoja vzajemnosti za državljane Avstralije, Čila, Kanade, Izraela, Japonske, Mehike, Nove Zelandije, Švice, Turčije, Južne Koreje itn. Skratka spet posebna ureditev na podlagi ratificirane konvencije s strani Slovenije. Za kandidatke za članstvo v EU velja nov režim. To so v tem trenutku Črna Gora, Hrvaška, Islandija, Makedonija in Turčija, kjer se ugotavlja poseben pogoj materialne vzajemnosti. Imamo pa še tretje države, za katere velja poseben režim, kjer pa lahko pridobivajo tujci nepremičnine v Republiki Sloveniji z dedovanjem pod pogojem vzajemnosti, kar določa naš zakon o dedovanju. Potem imamo še režim, ki velja za Slovence, ki živijo zunaj meja Slovenije. Ti lahko pridobivajo nepremičnine pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije, pri čemer se šteje, da so to ljudje, ki sicer nimajo državljanstva, so pa slovenskega rodu, slovenskega porekla, so aktivni v organizacijah Slovencev zunaj Republike Slovenije, in ne pripadajo društvom, političnim strankam in drugim organizacijam, ki nasprotujejo mednarodnim ustavnopravnim zakonskim pravicam Slovencev v zamejstvu oz. osebam, ki jim državljanstvo Republike Slovenije ni bilo odvzeto po določbah zakona, ki ureja državljanstvo Republike Slovenije. To so pogoji, ki morajo biti izpolnjeni za pridobivanje lastninske pravice na nepremičninah, oz. aktualni režimi za pridobivanje lastninske pravice na nepremičninah v Republiki Sloveniji.

Doslej se je zlasti izpostavljalo vprašanje, ali bo Slovenija lahko uveljavila zaščitno klavzulo v zvezi z nakupom nepremičnin s strani drugih državljanov, pri čemer se je očitno omenjalo kot druge državljane predvsem državljane Italije. V tej smeri grede tudi nekatere politične iniciative, ki so naravnane na to, da bi se italijanskim državljanom za določeno število let enostavno prepovedalo pridobivanje lastninske pravice na nepremičninah. Taki predlogi sklepov so že vloženi v Državnem zboru kot podlaga za sklic nujne skupne seje Odbora za notranjo politiko, javno upravo in pravosodje in Odbora za zadeve Evropske unije. Ta vidik je torej potrebno imeti pred očmi zato, da bomo znali razložiti tisto, kar je dejansko pomembno za Kras in Kraševce in seveda tudi za širšo Slovenijo, kar je realen problem in tisto, kar skuša politika iztržiti iz naslova realnih problemov, ki jih civilne iniciative odkrivajo. In to dvojje ni nujno v sozvočju.

Ko torej govorimo o zaščiti in aktivaciji klavzule je treba povedati, da se omejitev nakupa nepremičnin v določeni državi članici s strani drugih državljanov EU v skladu z razlago prava EU, ki jo je podalo Evropsko sodišče, šteje kot ovira prostemu

pretoku kapitala, ki ga ureja 63. člen Pogodbe o delovanju EU in ki predstavlja eno od štirih svoboščin. Splošna gospodarska zaščitna klavzula, kot je vsebovana v 37. členu Akta o pogojih pristopa Češke republike, Republike Estonije, Republike Ciper, Republike Latvije, Republike Madžarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije in Slovaške republike in prilagoditvenih pogodb, na katerih temelji Evropska unija, je torej ukrep trgovinske politike. Njen namen je reševanje težav in prilagajanje, ki je potrebno za nek gospodarski sektor in za neko področje bodisi v starih bodisi v novih članicah EU zaradi pristopa oz. članstva neke države v tej uniji. Gre torej za ukrep trgovinske politike. Države članice, tako nove kot stare, lahko v treh letih po pristopu nove države zaprosijo za dovoljenje za sprejem zaščitnih ukrepov, da bi se odpravile nastale gospodarske težave. In Evropska komisija nato na prošnjo države članice po hitrem postopku določi zaščitne ukrepe, ki jih šteje kot nujne za prilagoditev nacionalnega gospodarstva notranjemu trgu. Republika Slovenija si je za primere resnih težav na trgu nepremičnin to obdobje zagotovila v obdobju sedmih let po pristopu in kot je znano, se ta rok izteče 1. maja letos. Sicer pa je Slovenija že v prilogi 12 k Evropskemu sporazumu o pridružitvi med Republiko Slovenijo na eni strani in Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami, ki delujejo v okviru Evropske unije na drugi strani, s sklepno listino, ki je bila podpisana junija 1996 in uveljavljena leta 1999, zagotovila državljanom držav članic EU ob pogojih vzajemnosti, pravico do nakupa nepremičnin na njenem ozemlju.

Kako je torej s postopkom za sprejem zaščitne zakonodaje? Slovenija se torej kot nova država članica v obdobju sedmih let po vstopu lahko sklicuje na splošno gospodarsko klavzulo, ki je določena v 37. členu. Ta možnost torej vsekakor obstaja. In trenutno Vlada in njena medresorska delovna skupina preučujeta možnosti. Da bi prišli do ugotovitve, ali je to mogoče ali ne, pa seveda potrebujemo vrsto podatkov, ker brez zanesljivih, objektivnih podatkov, samo s pavšalnim sklicevanjem na motnje na trgu, s tako pobudo ni mogoče uspeti. To je verjetno jasno vsem. Zaradi tega potrebujemo sodelovanje vseh, ki nam lahko pomagajo pri pridobivanju teh podatkov. Ti podatki niso zbrani na enem mestu in se prepletajo. Tako kot se prepletajo različne sektorske politike, se prepletajo različne evidence, ki niso nujno medsebojno usklajene. Nekatere so informatizirane, druge ne. Ugotavljamo torej vrsto problemov čisto praktične narave, s čimer se ukvarja medresorska delovna skupina. A na vsak način smo v tem trenutku v fazi pridobivanja podatkov, ki nam bodo omogočili zanesljivo informacijo o tem, za kakšen obseg poslovanja z nepremičninami sploh gre na teh območjih v daljšem časovnem obdobju. Tu ne govorimo samo o obdobju zadnjih dveh, treh let. Govorimo o obdobju vsaj od leta 2003 dalje, kar terja precej analiz o tem, za kakšen obseg gre, na katerih območjih, za kakšno vrsto zemljišč oziroma stanovanjskih ali drugih objektov, kdo so kupci, kdo so prodajalci itd. Treba je dobiti zelo jasno sliko zato, da bi na

tej osnovi lahko sprejeli zanesljivo oceno, ali gre ali ne gre za tako resno motnjo na trgu, ki terja uporabo zaščitne klavzule. Ko bo torej to znano, in to bo moralo biti znano v relativno kratkem času glede na že prej omenjeni rok, potem bo na podlagi priporočil medresorske skupine Vlada lahko sprejela dokončno politično odločitev, ki pa bo morala biti močno strokovno podprta. Kajti ta postopek bo predvsem postopek strokovne presoje, ki bi se potem opravil s strani Evropske komisije. Ta postopek je sicer hiter, res pa je, da z njim ni nobene prakse, ker ga po dostopnih podatkih doslej ni sprožila še nobena članica EU in bi bili mi torej prvi. Zaradi tega je precej negotovo, kakšen bo odziv Evropske komisije na tako pobudo, kakšna so pričakovanja Evropske komisije v zvezi z zatrditvijo, ki bi bilo podlaga za tako zahtevo posamezne države in je zelo težko napovedovati izid takega postopka vnaprej, še zlasti pa v tej fazi. Dejstvo pa je, da je Evropska komisija tista, ki nato določi ustrezne ukrepe, in sicer po principu najmanjše škode. Če se odloči za kakršnekoli ukrepe, zlasti upošteva načelo proporcionalnosti. Praviloma bo moralo v takem primeru iti za relativno kratko obdobje. Je pa vsekakor ta časovna komponenta odvisna od delovanja same komisije. Odločitev o vložitvi zaprosila za dovoljenje za sprejetje zaščitnih ukrepov sprejme Vlada. Vlada mora o tem obvestiti Državni zbor na podlagi Zakona o sodelovanju med Državnim zborom in Vlado v zadevah Evropske unije in nato gre to zaprosilo Evropski komisiji.

To je torej ena od možnosti. Vendar Vlada ne preučuje samo te možnosti. To moram poudariti. Na razpolago imamo tudi možnost za sprejem nacionalne zaščitne zakonodaje, ki lahko trči ob načelo prepovedi diskriminacije v razmerju do tujih državljanov in v tem primeru bo seveda spet potrebno vključiti v ta postopek Evropsko komisijo, ki bo morala soglašati s takim zakonodajnim ureditvijo. Tudi to možnost preučujemo. Seveda pa bo vsakem primeru kot temeljni pogoj nastopala motnja na trgu, na nepremičninskem trgu, ki se lahko izkaže seveda na različne načine. Bodisi v nesorazmernih cenah bodisi v kakšni drugi obliki. Poleg tega bo medresorska delovna skupina pregledala vse tiste ukrepe, ki jih ima Slovenija na razpolago, ne da bi potrebovala kakršnokoli soglasje ali odobritev kogarkoli v Bruslju.

Gre torej za vprašanje, kaj lahko naredimo mi sami. V zvezi s tem gre priprava poročila medresorske komisije v dve smeri. Eno je pregled tistega, kar Slovenija ta trenutek že ima, pa bodisi ne izvaja v celoti ali na ustrezno usklajen način bodisi izvaja, pa ta ukrep ne daje ustreznih učinkov. Naj navedem primer. V kolikšni meri je učinkovita politika Sklada kmetijskih zemljišč pri uveljavljanju predkupne pravice na kmetijskih zemljiščih v obmejnem pasu? Ali je ta politika učinkovita, kolikokrat je bila realizirana, na katerih območjih, ali je problem, da predkupna pravica ni prva predkupna pravica, ampak se postavlja šele v vrsto predkupnih upravičencev in bo to recimo terjalo spremembo zakona, ki bi okreplil vlogo Sklada kmetijskih zemljišč, bo lahko povedala le analiza. In na ta način se lotevamo vseh

sektorskih ukrepov, ki imajo podlago v zakonodaji oz. v podzakonskih aktih, kar se razteza vse od pristojnosti Ministrstva za obrambo na določenih posebnih območjih, do Ministrstva za kmetijstvo, Ministrstva za okolje in prostor itn. Na ta način bi radi dobili pregled, kaj je dejansko možno, nato naredili oceno, kaj od tega, kar je teoretično možno, bi bilo smiselno v praksi tudi uveljaviti. Lahko se bo tudi izkazalo, da nekateri ukrepi na papirju sicer izgledajo zelo lepo, v praksi pa imajo iz nekih drugih razlogov lahko omejen učinek.

Tako si torej Vlada predstavlja nadaljevanje odziva na pobude civilnih iniciativ na tem področju. Poudarjam pa, da se zaenkrat ukvarjamo pretežno z vprašanjem nepremičnin in politike na tem področju, ko gre za pravne posle v zvezi z nepremičninami. Znano pa je, da iniciative odpirajo še mnogo drugih vprašanj, vprašanje uporabe jezika, vprašanje prostorskega načrtovanja itn. Ne rečem, da niso ta vprašanja do določene mere tudi medsebojno povezana, a v tej fazi, tudi seveda v luči 1. maja, se vladna medresorska delovna skupina v celoti osredotoča na vprašanje pravnih poslov v zvezi z nepremičninami na tem, očitno najbolj izpostavljenem področju. Ni pa nujno, da gre za edino izpostavljeno področje, ker vemo, da je lahko do določene mere problematično to isto vprašanje tudi v vzhodni Sloveniji, tudi ob meji z Avstrijo in morda še kje. A seveda se je treba v teh okoliščinah osredotočiti na prioriteto. In Vlada šteje, da je prva prioriteta ta, da si pridemo na jasno, kaj lahko v zvezi s tem država naredi za zagotovitev normalnega poslovanja z nepremičninami, torej tudi v primeru, ko gre za sklepanje pravnih poslov, kar velja za vse kategorije nepremičnin – od kmetijskih zemljišč, gozdov, stanovanjskih objektov in drugih.

Podatkov imamo zbranih veliko, je pa še kar nekaj dela, da bodo končne analize in ocene lahko učinkovite. Danes je Vlada sprejela tudi nekaj sklepov v zvezi s tem. Zlasti zato, da se zagotovi optimalna koordinacija z vsemi tistimi, ki nam lahko pri tem kakorkoli pomagajo. To priložnost naj izkoristim za to, da povabim vse k pomoči, ker gre za našo skupno nalogo in skupno odgovornost. To ni samo odgovornost Vlade. Zato predloge, ki se vam zdijo smiselni, razumni in ki bi lahko bili učinkoviti, posredujte ministrstvu oz. vodji medresorske skupine, da jih bo lahko pregledala in seveda tudi ustrezno upoštevala.

Glede vprašanja, ali bomo izpeljali to, o čemer sem govoril, lahko zatrdim da gotovo. Vlada bo pravočasno sprejela odločitev o tem vprašanju, vsekakor pred iztekom rokov oz. pred iztekom možnosti za uveljavitev prej omenjenih postopkov.

MIHA MAJC, Stranka slovenskega naroda

Rad bi vas vprašal, kaj pomeni beseda Kras? Kras je svetovni fenomen in tega se nihče ne zaveda. Kras je terminologija, ki se uporablja povsod po svetu za vse kraške pojave. To je vir, reklama za turističen razvoj Slovenije. Kras ima neverjetne razvojne možnosti v turizmu, ampak tega se zaradi ozko usmerjenih interesov nihče ne zaveda... Kaj je sedaj problem? Gospod pravosodni minister je razložil, kdo vse lahko kupuje nepremičnine, kar pa ni bistvo problema, saj s tem ne bomo zavarovali Krasa. Iz danskega primera vemo, da je izjemnost časovno pogojena in traja obdobje petih let. Ne drži, da zaščitne klavzule drugod še nihče ni uvedel. Danci so jo uvedli proti Nemcem, in to časovno omejeno. Mi pa bi morali Kras zaščititi za vekomaj. In kako ga lahko zaščitimo? Enostavno tako, da ga razglasimo za krajevni park z izjemami, kot tudi Vlada v zakonodaji rada počne. Vedno je veliko izjem, le takrat, ko bi jih bilo treba uporabiti, jih ni. Izjeme za prebivalce Krasa so potrebne, da se bodo lahko razvijali naprej, da bodo nemoteno kmetovali, se ukvarjali s turizmom ali z drugo razvojno dejavnostjo. Enostavna rešitev je, da razglasimo Kras za krajinski park in smo problem za vedno rešili.

O podtikanju, da gre pri pobudah za nacionalizem, za omejevanje tujcev, da bi kupovali nepremičnine pri nas... Naj Italijan kupi nepremičnino tukaj v Ljubljani, v Celovških dvorih. Katastrofa je, da imamo nepremičnine v barvah, ki sploh ne spadajo v kraško krajino... Smo brez vizije, nezainteresirani, oportuni...

Kako zaščititi Kras? Pred Vlado je naloga, da nekaj naredi, dokaže, da zna vladati in nekaj narediti za nacionalni interes. Sploh se ne zavedamo, da je Kras svetovna blagovna znamka... Potrebno je malo širine. Ne smemo pa ves problem osrediniti na to, da smo Slovenci nestrpni do Italijanov, ker jim ne pustimo kupovati slovenske nepremičnine. Ne. Na Krasu jih ne morejo kupovati, ker ga je treba zaščititi, ker je Krasa škoda, ker je tak razvojni potencial oz. tako močna kulturna dediščina, ki jo ozadje Krasa ima. Kras je treba zaščititi in ne govoriti, da Italijanom nočemo prodajati nepremičnin. Rešitev problema je ta, da Kras zaščitimo kot kulturno krajino in uvedemo določene izjeme, da prebivalci Krasa ne bodo trpeli, da se bodo lahko naprej razvijali in imeli zagotovljeno existenco...

CENE ŠERBINEK, Civilna iniciativa za Štajersko

Prihajam iz Svečine pri Mariboru, iz občine Kungota, se pravi iz obmejne vasice, streljaj ali kilometer od državne meje. V veliko zadovoljstvo mi je bilo poslušati razprave in razlago gospoda ministra Zalarja, ki se je obvezal in ponudil, da bo Vlada, kolikor je v njeni moči, poskušala sprejeti, kar se bo dalo za zaščito teh območij. Jaz njegovim besedi tudi verjamem... Govorimo o problemu, ki je najbolj

pereč na Krasu ali v Primorju. Hvala civilnima iniciativama, da sta nas povabili k sodelovanju. 8. marca smo ustanovili Civilno iniciativo za Štajersko z enakim namenom, ker imamo popolnoma enake težave, kot na Krasu... Na ta problem opozarjamo že od leta 2007, ko so se začele prve prodaje kmetijskih zemljišč na našem območju. Smo vas z 12 kilometrov državne meje, s 1.000 prebivalci, s 330 gospodinjstvi. 80% prihodka občine izvira iz kmetijskih dejavnosti. Posedujemo 190 hektarjev kmetijskih oz. vinogradniških površin. Od leta 2007 do danes je bilo prodanih 35 hektarjev zemljišč, 30 hektarjev je še trenutno v dogovoru. To pomeni 65 hektarjev, kar je tretjina vseh vinogradniških površin v našem kraju. Problem, na katerega opozarjamo, je sicer slišan, a se ga ne jemlje resno...

Največji problem je, da ne pridemo do uradnih podatkov. Danes smo bili na tem mestu pozvani, da pomagamo Vladi z relevantnimi podatki. A na upravni enoti ne dobimo podatkov. Vse, kar lahko storimo je, da s svojimi močmi preko podatkov iz e-prostora, javno dostopnih aplikacij, ugotovimo, kdo so lastniki. Tretjina prodanih kmetijskih površin v našem kraju izrazito spreminja demografsko območje in s tem kulturo. Naša vas je bila v zgodovini že močno podvržena ponemčevanju... V bistvu se meja prazni, zemljo pa kupujejo sosede Avstrijci... Nihče ne nasprotuje, da lahko domačin proda komurkoli, se pravi najboljšemu ponudniku. A želimo, da najdemo način, da bo ta najboljši ponudnik Slovenec. S tem mi ostanemo na tej zemlji, da ostane meja živa... Od leta 1960 se je iz Svečine izselila tretjina prebivalstva, to je 500 ljudi, pretežno iz obmejnega območja.

Stopimo skupaj in vzpostavimo tako politiko, da bodo obmejna območja imela razvojno možnost. Omogočimo vzporedne turistične ceste, turizem, razvoj na vasi ipd. Za primerjavo naj navedem, da v neposredni bližini poteka najbolj znana avstrijska vinska turistična cesta Wine Strasse, pri čemer ima sosednja občina Rače na avstrijski strani nekaj manj kot 1.000 prebivalcev in 110.000 nočitev na leto. To nam je lahko zgled. Zato apeliram, da preko razvojnih programov lokalnih skupnosti tudi država pomaga na tak način, da bomo vlagali v obmejno območje, dali nekaj za razvoj, in se bo na dolgi rok vložen denar bogato obrestoval...

MARJAN SUŠA, Civilna iniciativa za Primorsko

Resnično si je nekoliko težko predstavljati, da je soustanovitelj Civilne iniciative za Primorsko že 14 let nepremičninski posrednik na Krasu. To lahko vzdržujem samo tako, da v vseh svojih javnih nastopih, izvajanjih in v poslovni dejavnosti skušam biti čim bližje odličnosti. Zato me je, ker sem pač vključen v civilno iniciativo, zelo zaskrbel začetek kampanje proti nakupom nepremičnin na Krasu s strani italijanskih državljanov. Zaskrbelo me je, kajti vprašal sem se, če je temu tako,

potem bi, dolgoročno gledano, to resnično lahko pomenilo erozijo narodnostne sestave na tem področju. Čisto iz strokovnega vidika sem se lotil preverjanja podatkov, ki jih je Civilna iniciativa za Kras tako nenavadno močno medijsko podprto širila po slovenskem prostoru. Kaj sem ugotovil? Dramatično nasprotno podatke od tistih, ki so bili objavljeni v javnih medijih. Če bo medresorska komisija želela, jim jih bomo rade volje predstavil, saj so preverljivi in javno dostopni...

Vas Lokev se pojavlja v središču medijske kampanje. Navaja se, da je v vasi 280 stanovanjskih enot in da jih je bilo od tega prodanih 80 italijanskim državljanom. Iz evidence zemljiške knjige smo ugotovili, da je bilo dejansko prodanih 26 stanovanjskih enot. Od tega pet na osnovi dedovanja, šest na podlagi mešanih zakonov, in 12 slovenskih. Ostalo so bili tisti kupci, ki so imeli izrazit italijanski priimek in naslov v Italiji. Za Civilno iniciativo Kras je treba povedati, da je v občini Sežana politična stranka, saj nastopa v lokalnem svetu, kandidirala je na volitvah. Državni svet je torej oddal prostore civilni oz. politični stranki in upam, da bo dal prostor tudi drugim političnim strankam, da bodo lahko predstavile svoja stališča.

V navedbah civilne iniciative je bilo mnogokrat poudarjeno, da ni točnih evidenc, zlasti pa, da manjkajo tiste nepremičnine, za katere je treba ob nakupu plačati DDV. Zato smo preučili nakupe vseh novo zgrajenih stanovanj v zadnjih šestih letih v Sežani, ki jih je bilo okoli 300. Od teh je bilo 40 stanovanj prodanih državljanom Republike Italije. Toda sledi še bolj šokanten podatek. Od teh 40 jih je bilo 39 evidentno slovenske narodnosti. Po nakupu so te nepremičnine zakrožile potem še v slovenske kraške roke... Preučevali smo tudi druge podatke in niti eden se ni ujemal z navedbami civilne iniciative.

Kot državljan se sprašujem, ali je potrebno za obrambo slovenske zemlje, za ohranjanje narodnostne sestave na obrobju zahodne Slovenije, uporabljati medijsko izkrivljene, zavajajoče, demagoške in populistične izjave? Kot član in soustanovitelj Civilne iniciative za Primorsko temu odločno nasprotujem, saj za to ni nobene potrebe. S popolnoma točnimi podatki lahko ubranimo slovensko zemljo, predvsem pa jo lahko ubranimo samo z materialno rastjo, z dvigom kulturne zavesti, z uporabo jezika, predvsem pa z razvojem Krasa. Za to pa potrebujemo spodbude, ne prepovedi, klavzule in podobno...

DAVORIN TERČON, župan občine Sežana

V medijih ste do sedaj verjetno prebrali bolj malo mojih izjav o tej problematiki. Nad tistimi, ki sem jih sam prebral, sem se čudil, saj so bile več ali manj iztrgane iz konteksta ali pa niso bile objavljene, zato sem se sčasoma odločil, da jih dajem čim manj, ker nima nobenega smisla, da bi statiral nekomu, ki ima vse že pripravljeno.

Odločil pa sem se, da bom prišel na ta cenjeni zbor zato, ker je predsednik Državnega sveta povedal, da se bo naredil magnetogram, s pomočjo katerega se bodo vsi lahko prepričali, kaj govorim.

Če mi boste dovolili, bom malo daljši, saj o tem redko dajem izjave. Zakaj sem se še odločil, da se udeležim tega srečanja? Konec koncev nimam nobenih težav ne s Civilno iniciativo Kras ne s Civilno iniciativo za Primorsko. Tega srečanja sem se udeležil predvsem zaradi tega, ker so bile resnične izjave velikokrat zlorabljene in prikrojene in ker sem prebral, kaj si v civilnih iniciativah mislijo o ravnanju nas, kraških županov, kraških občinskih svetov in o mojem ravnanju. Odkrito moram povedati, da mi marsikaj ni bilo všeč. Ni odražalo tega, kar želim povedati tudi tukaj. To je bil en razlog. Drugi razlog je bil ta, da sem počasi opazil, da se Krasu povzroča moralna in deloma tudi materialna škoda. In tretjič zato, ker sem opazil, da gredo dogodki v smer, ki nam v prihodnosti ne more koristiti.

Zadeva, povezana s civilno iniciativo glede nakupa nepremičnin, ni nova. V Sežani to vemo. Stara je več kot tri leta. Začela se je s Civilno iniciativo Kras. Mimogrede, nikoli nisem izvedel, kdo so predstavniki te civilne iniciative. Največkrat ni bil nihče podpisan. Pogosto gospa Zdravka Mevlja, v zadnjem času moj cenjeni protikandidat na zadnjih volitvah, svetnik v Občini Sežana s svojo politično opcijo, gospod Robert Rogič. Prav bi bilo, da bi vedeli, ker vidim, da tudi člani Civilne iniciative za Primorsko ne vedo, kdo je kje ali kam spada. Kajti moram povedati, da sem dobil ogromno zapisov teh civilnih iniciativ, posebno Civilne iniciative Kras, nikoli pa nisem natančno vedel, kdo stoji za njimi. Vedno so me novinarji klicali in spraševali, kako bi komentiral te izjave. Šele čez kaka dva dni pa sem tudi sam dobil to pisanje. Taka je pač moja izkušnja.

Zadeva se je torej začela pred tremi leti in se v resnici, po mojem mnenju, vrti okoli istega vprašanja, kajti zadnje vprašanje zaščitne klavzule se vrača k prvem vprašanju. Začela se je s prostorskimi dokumenti na Krasu, potem ko je Civilna iniciativa Kras poslala pobudo Ministrstvu za okolje in prostor, ki je izdalo zahtevo, naj odpravimo nezakonitost v naših prostorskih aktih. Kazen za neodpravljeno nezakonitost je bila, da bo v roku enega meseca prekluzivno sprožen ustavni spor, kar potrjujejo dokumenti, ki jih imam s seboj. Navedeno je bilo šest primerov. Najbolj znan je v Tomaju. Med njimi so bili tudi taki, ki sploh niso bili v planu. To je podpisal minister Podobnik. Začeli smo tuhtati, kaj naj naredimo. Ampak s problemom pozidave Krasa me ni prva seznanila Civilna iniciativa Kras, ampak moj kolega, takratni podžupan Iztok Bandelj. Da smo pripravili spremembe obstoječega prostorskega plana, ker je pot do novega OPN-ja dolga, tako zelo dolga, da smo še sedaj bolj na začetku kot na koncu. Takrat so nas zavrnilo z naslednjo izjavo: »Naredite nov OPN.« Ideja je bila, da OPN-je spremenimo v obstoječem planu, ki so pogoj, če želimo zidati, kjer je večje območje PUP-ov. Na Krasu imamo v resnici

okoli vasi veliko pozidalno območje, kar je dediščina plana še bivše sežanske občine iz leta 1988. Ta plan je še v veljavi.

Vmes se je zakonodaja dvakrat spremenila po znanem Kopačevem zakonu. Niti ena občina v Sloveniji ni sprejela prostorskega plana. Takrat so veljali urbanistični red, urbanistična strategija in tako naprej. Nakar je postal minister gospod Podobnik, ko se je sprejel drugačen zakon. Ta je veljaven sedaj. OPN je po tem zakonu sprejela manj kot desetina manjših občin v Sloveniji. Ljubljana je poseben primer. Sedaj pa mislim, da od takrat teče peto leto... Če bi bilo planiranje v rokah lokalnih skupnosti, ne bi imeli planov starih že 20, 30 let. Mi bi ga zagotovo sprejeli. Planiranje v Sloveniji je urejeno tako, da je občina nosilec prostorskega planiranja, vendar mora dobiti vse smernice ostalih nosilcev prostorskega planiranja. Potem mora pripraviti osnutek...

Prostorsko planiranje potem teče tako, da moramo dobiti soglasje vseh teh akterjev, vse mora biti predhodno usklajeno. Plan velja potem, ko je potrjen v občinskem svetu in ko ga potrdi resorno ministrstvo oz. Vlada. Brez države ni nič, na kratko povedano. Ker so bili navedeni primeri, kako je v Italiji, bom povedal, da tudi tam občina ne more sprejeti regulacijskih načrtov brez soglasja dežele. Seznanili so me, da velja tako vsaj za Furlanijo – Julijsko krajino, vendar gradbeno dovoljenje izdajo župani. V Sloveniji izdaja gradbeno dovoljenje upravna enota, ki je državna inštitucija. Se pravi, če govorite o nosilcu prostorskega planiranja kot občini, ki ima vse v rokah, verjemite, da bi mi vse plane že sprejeli. Do uskladitve pa ne more priti, ker so postopki zapleteni in ne odločamo o gradbenih dovoljenjih, ne o fasadah, ne o oblikah hiš. To imamo zapisano v odloku, vendar izvaja v izvedbenem delu izdajo gradbenih dovoljenj upravna enota, kontrolira pa inšpekcija, ki je spet državna.

Ta zgodba s pozidavo je nekako potihnila. Zgodilo se ni nič. Seveda, nismo mogli uresničiti zahteve ministrstva, zato smo zaprosili ministrstvo in državo, naj sprožita ustavni spor, ker bi se sicer spustili v tožbe. To je bilo 27. 1. 2008. Danes je marec 2011. O ustavnem sporu še ni nobenih podatkov, čeprav si ga želimo, da bi vsaj vedeli, kaj je prav in kaj ni.

Ko se je ta tema izpela, je počasi zamrla, prišle so volitve. Po volitvah, torej sedaj, smo prišli do zaščitne klavzule. Z zaščitno klavzulo se spet vračamo k edinim postulatoma, ki jih imamo na Krasu (pozidava, park, zaščitna klavzula). In tu se vrtimo v krogu.

Sedaj imamo zaščitno klavzulo. Zanja sem slišal tudi od cenjenega gospoda na nekem famoznem mitingu v Lokvi pred tremi leti. Takrat to ni bilo sproženo. Sproženo je bilo sedaj v medijsko bolj odmevni situaciji. O tem se je dosti govorilo. Na koncu nismo mogli ugotoviti, kaj to je, pa smo se sedaj, ko je to bolj aktualno, pozanimali. Pojasnili so mi, da je Danska edina država v Evropi v kateri so sprejeli

zaščitno klavzulo. Ta se kaže tako, da je na nediskriminatoren način, tudi s strani danskih državljanov, ne samo evropskim, prepovedan nakup počitniških hiš. Če bomo uvedli danski primer v Sloveniji veste, kdo ne bo kupoval zemljišč pod takimi pogoji? Kraševci generično imenujemo prišleke, ki so našli svoj dom zaradi atraktivnosti Krasa, »ljubljančani« in sicer zato, ker jih največ prihaja iz Ljubljane. V resnici so iz različnih koncev Slovenije. Njim bo to prepovedano, ker so v resnici oni v največji meri, razen izjem, vikendaši. Italijanskim državljanom pa ne, ker so bodisi socialni primeri bodisi tisti, ki bivajo in se vozijo v Trst na delo.

Sam sem pa proti temu, da bi uvedli danski primer, ker menim, da bi bilo na Krasu ogromno nepremičnin in hiš v vaških jedrih podrtih, če ne bi bilo »ljubljančanov«, ki so obnovili mnogo hiš, nekatere so celo čudovito vklopili v okolje. Konec koncev pa so tudi naši državljanji in sonarodnjaki. Navsezadnje so cene nepremičnin na Krasu najbolj zrasle takrat, ko so jih začeli kupovati »ljubljančani«, bistveno manj pa po vstopu v Schengen, ko so prišli v naše okolje tudi italijanski državljanji.

Oglašam se tudi zaradi tega, ker me v zadnjem času italijanski državljanji pa tudi Slovenci iz Italije sprašujejo, kaj se pri nas dogaja. Prebral sem, da je bila na eni od okroglih miz, ki jih je organizirala civilna iniciativa tudi neka gospa, Italjanka po narodnosti, a se je naučila našega jezika. Izjavila je, da jo je malo strah. To odraža neko razpoloženje. To razpoloženje pa se kaže tudi pri nekaterih zamejcih. Sprašujejo me, če jih ne maramo več. Sam sem bil v Državnem zboru dva mandata član Komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu, en mandat tudi njen podpredsednik. Živim na Krasu, moji predniki so s Krasa, prijatelji so Krasa z obeh strani meje. Kot župan in kot domačin čutim posebno odgovornost do Krasa, do občine Sežana, do slovenske države in do naših sonarodnjakov v Italiji, še posebno, ker sem župan največje kraške občine. Ne želim, da bi prihajali v čase, za katere smo prepričani, da so že mimo. S civilno iniciativo se strinjam praktično v vsem, zato sprašujem, čemu to. S čim se strinjam? Strinjam se, da podatki niso točni. Nekateri so izjavljali, da je v Lokvi 80 hiš od 280 v lasti italijanskih državljanov. Mi smo ugotovili podobne podatke, kot jih je navedel kolega Marjan Suša. Potem se je podatek spremenil iz 80 hiš v 80 nepremičnin. To je dober posestni list enega velikega primorskega kmeta, ki ima v lasti veliko parcel.

Strinjam se, da je treba dobiti podatke. Absolutno se strinjam, da je treba vzpostaviti vzvode za prenovalno stavbno dediščino v vaseh. Strinjam se tudi, da imamo okoli naselij prevelike PUP-e. Želimo si jih spremeniti, pa nam ne pustijo. S čim se še strinjam? Strinjam se, da smo proti pretirani pozidavi Krasa. Strinjam se, da je treba narediti Kraški regijski park, vendar nihče ne pove, kaj to pomeni. Ali bo na osnovi tega prišlo do take zaščite Kraševcev samih, da se bomo znotraj parka nelagodno počutili. Konec koncev, ne nasprotujemo tudi, če podatki pokažejo na zaščitno klavzulo...

V zvezi s pozidavo v občini Sežana, ki jo vodim, se vedno pojavita dve hiši – dvojčka v Križu. Drugo so individualne hiše, ki rastejo na PUP-ih, ki so preširoki. Govori se, da če se bo sprejel predlagani plan v Lokvi, bo v njej živelo 900 novih prebivalcev. Obstoječi plan pozidave v Lokvi predvideva širše območje kot to, ki smo ga predlagali. O čem govorim? To bi se resnično rad vprašal. Mimogrede: tudi Slamčeva domačija je bila. Nekje je zapisano, da je to delo Projekta Nova Gorica in da je tipičen in lep primer obnove kraške stavbne dediščine. Slamčeva domačija je mladinski hotel v Pliskovici, ki ga je naredila občina Sežana. Kupila je nepremičnino, plačala projekte in zidavo. Kot podžupan sem vodil projekt in ga otvoril.

Ali smo postali samo ujetniki samega sebe, ali se gremo kake druge igrice? Gospod minister je rekel, da imamo verjetno več problemov sami s seboj. Jaz bi si upal reči, da razmišljam, da to sploh ni problem prostora, ampak prej zavesti duha, da ne rečem psihologije ali psihiatrije. Seveda moram temu, da mi nekdo očita, kako vehementno odločam kje se bo zidalo, nasprotovati, ker ne izdajamo gradbenih dovoljenj. Ni pošteno, da marsikdo manipulira s polresnicami. Konec koncev pa moram zaščititi tudi kraškega človeka. Želel bi si, da bi bilo tukaj več Kraševcev. Mislim, da nekateri preveč skrbijo za nas Kraševce. Tako zelo skrbijo, da nam skoraj škodi. Pustite nas malo, da bomo sami skrbeli zase, ker je Kras ustvaril kraški človek. Takrat je bil neuk. Sedaj, ko smo vsi študirani pa ne, da ga ne znamo ustvariti in zgraditi, ne znamo ga niti ohraniti. To je poniževalno. Poniževalno je tudi to, da vlada nezaupanje do kraškega človeka, ki živi tam, kjer je etnična meja. Poglejte si dobro zgodovino, da je ostala najdlje časa nespremenjena. Res, da smo šli skozi kruto zgodovino, ampak še vedno vztrajamo skupaj.

Kot župan sem zavezan sklepu občinskega sveta, ki pravi, da naj Vlada dobi realne podatke. Na njihovi osnovi naj sprejme konkretne ukrepe. O tem sklepu smo razpravljali več kot pet ur. Na koncu je bil sklep soglasno sklep. Vsi svetniki smo ga potrdili. Gospod Novak mi je prišel čestitat za hrabro dejanje, gospod Miha Pogačar tudi, ploskali ste. Gospod Rogič, ki je sejo predčasno zapustil, ker je bil gost oddaje Odmevi, pa čez tri dni, razen, se opravičujem, če so narobe povzeli, izjavlja, da je ta sklep blef. To je arhivirano, spravljeno. O čem se pogovarjamo? Ali so tudi svetniki, gospa Barič, gospod Fabjan, blefurali, vaši svetniki iz vaše politične opcije? Samo resnica je potrebna in čim manj zavajanja. Zavajanje ne koristi nikomur. Zelo žalostno je, če se bo na koncu ta problem izpostavil kot problem zaradi ljudi, ki so ga sprožili, ne pa samo zaradi problema samega.

ZVONKO BENČIČ MIDRE, župan občine Hrpelje-Kozina

Sem Zvonko Benčič Midre, župan lepe kraško-brkinske občine Hrpelje-Kozina in od 18. marca tudi »mali bog«. Dobesedno mali bog. Moj prijatelj Rogič me je tako imenoval v Mladini. Jaz sem tisti »mali bog«, ki lahko vehementno ukazuje, kje bodo zrasla nova naselja. Tega nisem vedel. Ko sem kandidiral za župana, sem vedel za svoje pristojnosti. Sedaj se sprašujem, ali sem kandidiral za župana ali sem morda minister za okolje in prostor ali morda tudi predsednik Vlade...

Bom kratek, ker so že ostali predhodniki veliko povedali... V tem zboru, na celotnem Krasu, na Primorskem in verjetno v celi naši državi ni človeka, ki ne bi podpiral prizadevanja, da ohranimo našo rodno zemljo... Kot župan in kot Kraševac ne pristanem na način, ki ga je izbrala civilna iniciativa (mimogrede, kot je bilo že povedano, sploh ne gre za civilno iniciativo, ampak stranko). Toliko žalitev, posploševanja in netočnosti odkar sem župan nisem doživel v zvezi s prostorsko zakonodajo. Pobudniki te tematike mi pripisujejo pooblastila, kot mi jih ne dajeta niti ustava niti zakon.

Želim pa jasno povedati nekaj dejstev... Prvič. V naši občini Hrpelje-Kozina, kraško-brkinska občina, Italijanom do sedaj nismo prodali niti kvadratnega metra državne ali občinske zemlje. Prodajale so se, in to v štirih primerih, za našo občino zasebne parcele, privatna zemljišča, premoženje oseb. Kaj želite pobudniki? Dajte pobudo Državnemu zboru, naj spet uvede nacionalizacijo za ukinitvev privatne lastnine. Potem lahko država na vašo pobudo ne prodaja zemljišč, ker ne bo več zasebne lastnine.

Drugič. Smo občina in izjemno sem ponosen, da smo ta teden proslavljali 30-letnico začetka odpiranja meje v Evropi. Nekateri govorijo o železni zavesi, nekateri o mrtvih stražah, ki so bile ob teh mejah, ker se je na mejah streljalo, ubijalo ljudi in tako naprej. Mi smo občina, kjer smo pred 30 leti začeli odpirati meje s sosednjimi občinami. Občina Dolina, tudi del Trsta, vse kraške občine, ki so naše sosede, so slovenske občine. V teh občinah živijo Slovenci. Resda so Italijani, ampak to so Slovenci, ki so dosti bolj zagrizeni, kot naši ljudje tukaj. Tako je tudi na Koroškem. Poznamo zgodovino. Ko smo imeli to proslavo, smo ponosno pokazali, da gradimo dobrososedske odnose, da spoštujemo eden drugega, in edini pogoj za sodelovanje je, da bomo vsi skupaj napredovali.

Način dela civilne iniciative in njihovih botrov, ki so tudi tukaj v tej dvorani, v naši občini Hrpelje-Kozina ne sprejemamo. Imam mandat, da sem vam to povedal.

BORIS ARTAČ, Civilna iniciativa Kras

Ni lahko povzeti misli v petih minutah o stvareh, o katerih človek razmišlja več deset let. Problem, ki je nastal in ki ga danes obravnavamo, se je sprožil z vstopom Slovenije v Evropsko unijo. Res pa je, da so bili občinski plani zasnovani že leta 1988, a to ne more biti razlog, da bi sedaj v novih okoliščinah prišlo do tega, kar imenujemo naval na nepremičninski trg in seveda, posledično, antropomorfno preoblikovanje ozemlja, tudi s priseljevanjem od zunaj.

Kot majhna država in majhen narod smo obdani s številčnejšimi. V našem primeru je tukaj Trst. Sam prihajam iz Opčin, in sem zamejec, in na tem mestu ni časa, da bi povzel zgodovino Krasa, kar bi bilo zelo poučno za vse...

Kras je bil nekoč popolnoma slovenski... Z Avstroogrsko pa se začnejo priseljevati bogati meščani, Italijani. Kupujejo vikende, ki jih bilo ob koncu leta 1910 po ljudskem štetju 159. 159 prebivalcev, ne nepremičnin. Kasneje se je stvar spremenila. S prihodom italijanske države na naše ozemlje in pod fašizmom se je začela načrtna kolonizacija... Po vojni so se stvari spremenile. Jugoslovanska armada je osvobodila Trst, a ga morala zapustiti in prišli so zavezniki. Takrat je prišlo do vala beguncev in začele so se gradnje na področju devinsko-nabrežinske občine za ezule, čemur je krajevna občinska oblast s slovenskim županom nasprotovala. Prišlo pa je do tega, da je oblast, ki so jo izvajali zavezniki in kasneje italijanska država, v bistvu za kratek čas onesposobila župana, in tako je prefekt oz. ustrezni organ podpisal nalog za gradnjo naselja za ezule. Kasneje se je življenje v teh krajih izboljšalo in umirilo. Pozabili so se stari časi, vendar se je trend priseljevanja iz italijanskega Trsta na Kras nadaljeval, demografska struktura prebivalstva na Opčinah pa slabšala. Ob koncu prejšnjega stoletja oz. tisočletja nas je krajevni predstavnik Albin Sosič seznanil s podatkom, da približno na štiri Italijane pride en Slovenec oz. da je vsak četrti ali vsak peti Slovenec, kar je porazna situacija. Tudi ljudska štetja po letu 1971 niso več ugotavljala demografije oz. narodnostne strukture iz več vzrokov. Narobe pa je, da mi sedaj ne vemo točno, kakšna so ta razmerja.

Moramo se vprašati, kaj je pomembno za Slovenijo. Slovenija je leta 2004 vstopila v evropski prostor in nekateri govorijo, da se podirajo meje v glavah. To so sicer lepi izrazi, a če si majhen moraš paziti, kakšne sosesde imaš. Ker če podreš vse meje, pridejo na tvoje dvorišče in nisi več doma gospodar.

Nepremičninar gospod Suša zatrjuje, da gre za napačne interpretacije dogajanja, da so zamejski Slovenci tisti, ki prihajajo. Ampak tudi gospod minister pravi, da ni še čisto jasno, za kolikšno število nakupov gre. Dobil sem podatek o številu nepremičnin na območju upravne enote Sežana. V obdobju od 1. maja 2004 do konca preteklega leta je bilo teh nepremičnin 398. Zanimivo je, da je bilo prvi dve leti, torej 2004 in 2005, prodanih le 33 nepremičnin, leta 2006 101, leta 2007 98, nato

66, 54 in lani 46. To število upada. Svoje je naredila še kriza... Zanimiva pa je celotna številka 400 nepremičnin, to je 2/3 vsega tega, kar so italijanski državljani kupili na t.i. območju davčne uprave Koper. V tem območju jih je po podatkih davčne uprave 633. Presenečen in zgrožen sem nad tem podatkom, ker sem si predstavljal, da so razmerja obratna in da je na Krasu morda tretjina teh nepremičnin v rokah italijanskih državljanov...

Naj spomnim še na to, da imajo zamejski Slovenci pri nakupu nepremičnin že nek poseben status... Zato ni razloga, da bi jih šteli za italijanske državljane. Dal bi pobudo, da država izloči, izčisti, diferencira ali naredi selektivno analizo nepremičninskih nakupov na osnovi pripadnosti, da bi vedeli, ali so to zamejski Slovenci ali ne. Morda bo kdo sodil, da gre za diskriminacijo. A v osnovi nastane problem zato, ker se majhen narod skuša ubraniti. To je tudi razlog mojega nastopa. Boli me, ko na Opčinah ugotavljam, kaj se nam je v sto letih zgodilo... in kar se nam bo Slovincem zgodilo v Evropski uniji čez naslednjih 50 let... Tega ne sprejem in se skušam boriti po svojih močeh.

Potrebno je delovati dolgoročno in premišljeno. Gre tudi za vprašanje prostega pretoka kapitala v Evropski uniji. Pametno se je vprašati, v kakšni družbi pravzaprav smo, ali je članstvo v Evropski uniji za nas dobro ali slabo? Nedavno smo bili še v Jugoslaviji... In takrat, ko se takratna skupščina še ni upala postavljati po robu Beogradu, so naši kulturniki spregovorili o skupnih jedrih. Sledile so teze o demokratični centralizaciji, prišlo je do zaprtja četverice in nato do osamosvojitve. V vsem tem času je bil pogum tisti, ki je peljal naš narod naprej. Če bi se takrat ustrašili, gotovo ne bi bilo države. Imeli smo pogum in bile so tudi srečne okoliščine.

Kaj pa sedaj? V zvezi z nakupi si država tudi ne upa več toliko ugovarjati Evropi, ker je Evropa seznanjena z vsem... Sedaj je ključno vprašanje Evropske unije. Ali je prav, da gre za tako svoboden pretok kapitala? Ali v imenu zaščitne klavzule, ki velja samo do 1. maja, ne bomo imeli več teh problemov in bomo pozabili na to vprašanje. A Evropske unije morda čez leto ali dve ne bo več. Ve se, kaj se lahko potem zgodi. To so morda za sedaj le fantazije, vizionarstvo...

Se pravi Evropa da, ampak s pametjo... Zaradi nas samih si moramo naliti čistega vina in videti, kaj smo sploh sposobni. Kaj pomeni in ali je prav, da so 400 hiš, nepremičnin, kupili zamejci ali pa Italijani? Pogledi so lahko različni... Ampak osebno mislim, da če smo imeli nekoč Kras v posesti v celoti in se sedaj počasi nadaljuje erozija. Kdo je na slabšem? Italijani ne, saj se zato Italijani v preteklosti niso oglašali glede tega vprašanja. Oni so nazdravljali padcu meja. Sedaj, ko je prišlo do te peticije, pa se oglašajo vsi zaprepani in začudeni, kako je možno, da se kaj takega dogaja. Projekt se je začel lomiti...

V slovenski državi in komisiji se morajo vprašati o vseh okoliščinah in kam

to daljnoročno pelje... Pogrešam, da v komisiji ni neke osebe ali strokovnjaka za narodnostna vprašanja, kajti niso vse le obramba, gospodarstvo ali kmetijstvo. O teh vprašanjih bi moral odločati forum modrecev, ki bi razmišljal dolgoročno, kot so pisatelji, ljudje, ki imajo v srcu narodno vprašanje, strokovnjaki s sociolingvističnega področja, to je ljudje, ki vedo, kaj se dogaja v svetu glede mejnih vprašanj... Strokovnjak Filip Tunjič s Centra za strateške študije na Ministrstvu za obrambo je napisal študijo Vmesna Evropa o konfliktualnih mejah. V njej je izpostavil, da države postajajo še manjše, večje države pa postajajo še večje takrat, ko se meje nekako presegajo in ko ima nekdo večjo, drugi pa ima manjšo korist. Tukaj je govora tudi o recipročnosti...

Gregorčič je bil vizionar. Ko je govoril o Soči je pripovedoval o tem, kako se sosed pohlepno steguje po slovenski zemlji. Vendar ni bil nazorsko tako »trd«, saj je videl človeka, svojega bližnjega. Italijani so dobri ljudje. Moramo jih spoštovati, do njih moramo biti odprti, vendar moramo spoštovati tudi sebe. Zato naj velja Gregorčičeva misel: »Pod streho našo naj tuj rod nam gost naj bo, ne gospodar. Mi tu smo gospodarji«.

FRANC RADO JELERČIČ, Civilna iniciativa za Primorsko

Za Evropo smo se odločili predvsem zaradi tega, da bi si zagotovili svoj narodni razvoj, svoje pravice, svoj jezik... Ni dovolj, da imamo samo zastavo, predsednika, vojsko... Pomembno je, da imamo možnosti, da se ohranimo kot Slovenci in da Slovenijo ubranimo pred tujci s pomočjo Evrope.

A kaj se dogaja danes? Koliko tujih besed uporablja naš slovenski jezik in zakaj... Zato, ker naši ljudje nimajo več tistega domoljubja, ki bi ga morali imeti, ne pri lastnih imenih ne imenih podjetij... Kar vodi v to, da bomo prej ali slej izgubili svoj slovenski jezik. In če izgubimo slovenski jezik, potem nismo več Slovenci. Potem tudi teh stavb ne bomo rabili, ker jih bodo dobili v roke drugi. Zato je treba posebej opozoriti našo Vlado, predvsem pa odgovorna ministrstva, da spodbujajo domoljubje, poimenovanja podjetij s slovenskimi imeni, časopisi in televizija pa naj nas nehajo krmiti in blatiti z vsemi mogočimi tujimi izrazi, ki jih niti ne razumemo. Zahtevati je treba, da se uporablja slovenščina povsod. Če enkrat izgubimo slovenski jezik, potem ne bomo več Slovenci...

Tudi v Novi Gorici se je sredi Bevkovega trga pojavilo podjetje z italijanskim imenom. A so se naše ženske organizirale in zahtevale zamenjavo imena. Lastnik ga je bil prisiljen spremeniti... To je doseglo pet, šest čvrstih zavednih Slovenk. To se ne dogaja le v Ljubljani, ampak tudi v Mariboru in Celju. V Radovljici, najlepšem gorenjskem mestu, so v bližini Linhartovega spomenika odprli restavracijo ali hotel

z imenom Cafeteria... Pojav se širi kot kuga po celotni Sloveniji. Zato bi moralo biti pozorno vso naše ljudstvo, predvsem pa naši ministri, ki te zadeve urejajo.

Italijansko kupovanje našega ozemlja ni za nas, Primorce, nič novega. Pred enajstimi leti smo v okviru Društva 23. december organizirali akcijo proti razprodaji slovenske zemlje. Z lastnimi sredstvi smo financirali izdajo 500 plakatov in jih nalepili od Vrha preko Tolmina, Kobarida, Nove Gorice do Kopra in Izole. Povsod so plakate z veseljem nalepili in jih spoštovali. Na njih smo napisali: Slovenci – ne prodajamo svoje zemlje tujcem. To bi bilo mogoče narediti tudi danes... Na žalost se je od takrat do danes spremenilo toliko, da Italijani pospešeno kupujejo našo zemljo... Vemo, kaj to pomeni in kaj nas čaka.

Menim, da je nujno, da se uveljavi zaščitna klavzula na Primorskem, čeprav bo to morda potrebno tudi na območju Prekmurja ali Maribora. Če tega ne naredimo, ne bomo dosegli ničesar. Govori se o vrsti problemov v zvezi s tem, kot smo slišali od gospoda Zalarja... Predlagal bi, naj se službeno odpelje na Dansko. Danska je majhna država, meji na Nemčijo. Kako pa je Danska uveljavila svojo zaščito? Na Danskem Nemec ne more kupiti niti kvadratnega metra danske zemlje. Ob danski meji so lastniki Danci in nihče drug. Kako je pa Danska to lahko dosegla, ko je prav tako članica Evropske unije? Če velja za Dansko evropska zakonodaja, velja evropska zakonodaja tudi za Slovenijo!

Ne vem, če imamo ljudi, ki so toliko hrabri, da bi to dosegli... Ohraniti moramo slovenski jezik in našo deželo, ne pa, da dovolimo, da jo Italijani kupujejo iz dneva v dan. Do zaščitne klavzule mora priti. To je pogoj in to je treba naši Vladi dopovedati. Če se hoče Vlada uveljaviti kot dejanska zaščitnica slovenskega naroda, potem mora to speljati. Prepričan sem, da bodo v parlamentu vsi glasovali »za«.

Mag. MAJA SIMONETI, Inštitut za politike prostora, skupina Odgovorno do prostora!

Prihajam v imenu skupine *Odgovorno do prostora!*, ki je prostovoljno združenje akademskih ustanov, strokovnih in nevladnih organizacij, v katerih posamezniki delujemo na področju urejanja prostora. Dobro se zavedamo, da nismo strokovnjaki za področje narodnostnega vprašanja in se te teme tudi ne želimo dotikati. Primer Krasa spremljamo iz vidika prostorskega razvoja in razmere povezujemo z drugimi težavami v prostorskem načrtovanju in urejanju prostora v Sloveniji. To je v zadnjih dveh desetletjih preprosto izgubilo sposobnost usklajevanja razvoja v prostoru, usklajevanja pričakovanj gospodarstva in varstva, sektorjev, posameznikov in družbe na način, ki bi vodil v skladen in prepoznaven prostorski razvoj, nacionalno prepoznaven kot je eksplicitno prisoten na Krasu. Na Krasu so prisotni številni problemi, ki jih zaznavamo v urejanju

prostora, pri gradnji, rabi, varstvu in prenovi, povsod po Sloveniji.

Soočamo se namreč z resnimi težavami v prostorskem načrtovanju kot tistemu, ki omogoča usklajevanje rabe prostora in podpira odločanje o razvoju na način, da nove gradnje in posegi ne degradirajo značilnosti obstoječih naselij in krajine ter tako prispevajo k razvoju lokalne identitete. Naši skupini se je zato zdelo potrebno, da v primeru Krasa, ki je upravičeno deležen velike pozornosti, opozorimo državo in posebej Ministrstvo za okolje in prostor na probleme v urejanja prostora, ki so preveliki in jih je preveč, da bi jih bilo še možno odrivati, pregledovati ali zanikati. Morda se številne probleme trenutno res bolj opazi na Krasu, vendar so podobne težave prisotne tudi v drugih delih Slovenije. Nezadržno se spreminjata tudi Dolenjska ali Gorenjska, dve drugi za identiteto naše dežele še kako pomembni območji, pa o eroziji kakovosti prostora, arhitekture, naselij in krajine, tam še ni stekla razprava. Izgubljanje identitete prostora predstavlja, razvojno gledano, izgubo ene od pomembnih primerjalnih značilnosti lokacije in s tem zmanjševanje razvojnih priložnosti. Z delovanjem medresorske skupine smo seznanjeni. Seznanjeni smo tudi s tem, da Ministrstvo za okolje in prostor zaenkrat vanjo še ni imenovalo svojega predstavnika in to nas zelo skrbi. Ob tej priložnosti zato naše stališče predajam prisotnim predstavnikom Ministrstva za pravosodje v upanju, da bo doseglo to skupino. Na koncu naj še enkrat poudarim, da smo o temi razpravljali z veliko mero odgovornosti do vseh problemov, ki jih načenjata civilni iniciativi in se po premisleku odločili, da izpostavimo problem načrtovanja prostorskega razvoja, ki je širše prisoten in razvojno škodljiv.

ANA HAFNER, Zavod za varovanje narodne dediščine 25. junij

Zastopam Zavod za varovanje narodne dediščine 25. junij. Sem Kraševka, rojena na Opčinah. Živim v Portorožu in nastopam kot Slovenka, ne kot Kraševka. Odločno nasprotujem prodaji naših nepremičnin, zlasti Italijanom. Gre tudi za Koroško in Štajersko, ampak teh pokrajin ne poznam. Preučevala sem zgodovino in predvsem diplomatska pogajanja med Italijo in Jugoslavijo za rešitev tržaškega vprašanja. Diego de Castro, rojen v Piranu, in svetovalec za časa zavezniške vojaške uprave in potem petdeset let svetovalec vseh italijanskih vlad, je v svoji študiji zapisal: "Z dobro diplomacijo in dvema milijardama dolarjev bomo prišli do Rapalske meje".

Govorimo o vzajemnosti. Italijanski zakon, ki ga je sprejel fašizem leta 1935, je bil potrjen leta 1938 in 1976, to je po sprejetju Osimskih sporazumov o odprti meji. Ta zakon predvideva, da tujec ne more kupiti nepremičnine v Italiji, v obmejnem pasu, če tega predčasno ne odobri prefekt. Prefekt pa je predstavnik italijanske vlade v posameznih pokrajinah. Leta 1976, po Osimskih sporazumih, so izrecno

napisali, da ta zakon velja tudi za slovensko Benečijo, Beneško Slovenijo, ker tam Osimski sporazumi tega niso upoštevali. Torej, v zakon je bilo treba napisati, da to velja poimensko za vse občine. Ta zakon naj bi preklicali leta 2000 v predvidevanju pristopa novih držav, jasno Slovenije. Ko pa sem sama kupovala nepremičnino pri moji rojstni hiši v Trstu oz. na Opčinah, mali košček terena, ker bi rada prišla z mojega imetja neposredno na cesto, sem imela vse mogoče težave, ker je še vedno veljal ta zakon. Prodajalci bi morali plačati zelo veliko globo, ker niso pravočasno javili, a sem problem rešila tako, da sem povedala, da imam tudi italijansko državljanstvo. Takšna je torej vzajemnost in to so odprte meje... Zakon je veljal do leta 2000 in kupovati npr. niso smeli tudi Avstrijci, ki so bili v Evropski uniji... Predlagam, da se predpiše vsaj moratorij za prodajo nepremičnin, dokler se slovenska zakonodaja ne dopolni.

Glede kraškega parka naredimo tako, kot so to naredili Italijani, ki so onemogočili naše Kraševce na oni strani, da ne razpolagajo več s svojo zemljo, ker je pač zavarovano... Glede vzajemnosti se samo zgledujemo po njih. Predlagam tudi, da se sprejme zakon, po katerem ne bo mogel kupovati naših nepremičnin nihče, ki ne zna slovenskega jezika. To sedaj uveljavljajo Francozi. Naj se ne sklicujejo na Evropsko unijo! Francozi ne dajo državljanstva, ne dajo dovoljenja za bivanje nekomu, ki ne obvlada francoskega jezika. Če so si oni lahko to privoščili, zakaj si ne bi mi?

Pa še o dobrososedskih odnosih... Dva največja državnika prejšnjega stoletja sta bila De Gaulle in Churchill in oba sta trdila, da med državami ni prijateljstva, ampak so interesi. Pri nas je naloga države, da ustanovi sklad, ki bo prednostno kupoval nepremičnine zato, da jih ohrani v naših rokah...

ZDRAVKA MEVLJA, Civilna iniciativa Kras

Doma sem z Lokve, kot me je lepo predstavil in izpostavil naš župan. Če le more, me diskreditira in šikanira, kjer se le da. Ampak s pokončno držo bom vztrajala, ker mislim, da sem na pravi poti. Nisem nikakršen ksenofob, nikakršen nacionalist, ne sovražim nikogar... Opozorila bi samo na problem, ki ga ne vidite v Lokvi, na pozidave... Ne govorimo o tujcih, samo o Italijanih. Govorimo o pravicah Lokavcev. Jaz sem avtohtona domačinka. Nič nimam proti Kitajcem, Italijanom, proti nikomer. Ampak, zelo sem pa proti temu, da z menoj nekdo, ki šele gradi, govori italijansko. Zakaj bi morala na svoji zemlji govoriti italijansko, brati napise v italijanščini v Lokvi... Zakaj moramo biti dvojezični, saj pri nas nikoli ni bilo dvojezičnosti. Ko sem se zaposlila v Kopru, sem šla na dvojezično področje. Takrat je bilo znanje italijanskega jezika pogoj za zaposlitev zaradi enakopravnosti manjšine,

ki jo priznavam tudi sedaj. Zato sem morala dokazati, ali znam italijansko ali ne... Danes ne čutim potrebe, da bi v Lokvi na svoji zemlji govorila italijansko. Ko grem na dopust v Italijo, z vsem spoštovanjem do italijanskega jezika in naroda, govorim italijansko. Doma pa ne...

Mogoče, ne rečem, da ste vi kot župan občine Sežana krivi za to, jaz sem doma iz naselbinske dediščine, na robu vasi. Vas Lokev je vpisana na seznam kulturne dediščine. Ima določeno številko. Občini Sežana je vse to znano... Vam je tudi znano, da so neki kolovozi, poljske poti, asfaltirane z delom, samopriskom in fizičnim delom krajanov. Vzdržujemo jih sami. Sprašujem se, ali res ni ta dokument bil na občini Sežana, ko brez vednosti za hrbtno po mojem vrtu, katerega solastnica sem, rišete petmetrsko cesto. Mogoče pa ne bo prišlo do nje. Spor ni medsosedski, kot ste ga hoteli februarja 2008 prikazati v Lokvi. Spor je nastal, ko je prišel tuj državljan. Ko je kupal domačin, je oče dovolil in razširil. Je pa lastnica, ki ima 86 let, še živa. Kesa se, zakaj je domačinu prodala parcelo, ki je mogoče v navezi z nekom, in sedaj vozi tujce. 23. 9. je občina Sežana, če se ne motim, naročila neko meritev. Zagotovljeno mi je bilo, da mejim z občino, ampak, glej ga zlomka... Vsi zemljiškoknjižni izpiski so izkazovali Republika Slovenija, takrat brez upravljanja. Naknadno se je to uredilo. To so šikaniranja in pritiski na domačinko. Samo toliko, da pravna država oz. zakoni na občini Sežana ne veljajo, ali pa si jih jaz ne znam razlagati. Je mogoče tudi prostorski ureditveni plan občine Sežana za naselja, ko govori za določeno mikrolokacijo, da se ohranja skalnate cezure, vrtače, ampak to ne velja. Dano je tudi soglasje za kolovoz. Občina Sežana je naročila ali naložila, da se vozi z deset oz. s petnajst tonskimi kamioni po kolovozu zato, da se uniči suhozide...

Nikoli nisem bila članica nobene politične stranke. Kar je šlo skozi moje roke, je bilo vedno podpisano, vedno s priporočeno pošto...

DAVORIN TERČON, župan občine Sežana

Moram se popraviti. Lahko je za članstvo vzrok tudi medsosedski spor. Gospa nima razrešenega spora glede javne poti in njene meje z občino, in to je lahko tudi razlog za članstvo v civilni iniciativi. Tako, da je to sedaj pojasnjeno. Drugo, kar je. Gospa Mevlja Zdravka, jaz vas popolnoma podpiram pri tem, da na svoji zemlji govorite slovensko. Držite to še naprej in če ugotavljate kršitve, prijavite inšpekciji in tudi na občino, da bomo ukrepali.

JANKO ROŽIČ, Odprti krog

Problem je hud predvsem takrat, kadar se ga ne vidi in še hujši takrat, kadar ga ne vidijo tisti, ki so najbolj odgovorni in ki bi ga morali reševati. Danes smo doživeli demonstracijo tega, kako nekateri, ki bi se morali soočiti s hudim narodnostno nacionalnim problemom in prepoznati trende, postopke, dejanja... Tega nočejo niti priznati... Tudi prejšnja razprava, ki je zadevala osebno ravan, je pričevanje o postopkih, ki se dejansko odvijajo nad državljanke na njeni zemlji. Pri tem bi morali biti zavoljo resnice natančnejši... Kajti, ni naključje, da sta dva zamejca vendarle poskušala naliti čistega vina ob problemu, gledamo iz zgodovinske perspektive... In večina tukaj zbranih nismo ksenofobni, nacionalistični...

Vsaj tisti, ki čutimo, kaj se s Krasom lahko zgodi, se lahko sklicujemo na Gregorčičeve verze in se verjetno strinjamo, da naj bo tujec gost, ne pa gospodar na prostoru, na katerem že toliko stoletij živimo... Če pogledamo iz druge perspektive, in vidimo, kaj se je zgodilo od Devina do Milj, resnosti problematike ne moremo dojemati s tako lahkotnostjo... Mislim, da moramo z globoko odgovornostjo premisliti, kako in na kakšen način naprej. Civilna iniciativa Kras dela tisto, kar v bistvu uradne službe občine in lokalne samouprave ne delajo. Potem morajo tukaj dejansko še enkrat slišati tisto, kar delajo že podtalno. To pa je že uzurpacija, sramota...

Kar se pripravlja za Tomaj in to, kar je že zraslo v Sežani, so stvari, ki so strukturno zastarele, hkrati pa omogočajo, da nekdo v bistvu iz suburbanega Trsta preseli nek problem, ki ga imajo sami, zato da pravzaprav ta prostor izpraznijo. Prodaja banke Koper je del te diplomacije... Glejte popotresno obnovo celega Posočja. Banka Koper je bila tista, nakar je država v bistvu oz., kjer je država tako rekoč dajala hipotečne vrednosti lastnikom nepremičnin...

To so hude strukturne napake. Tako, kot je bilo povedano kako je na občini, če hoče Slovenec kupiti svoj vrt ali pa sosedov vrt, je isto v Ratečah. Ratečan na območju katastrske občine Rateč, ki je za mejo, ne more od sosedu kupiti zemljišča. Sodeloval sem v isti skupini kot gospod Prosen leta 1998. Pripravili smo kar nekaj instrumentov, ki bi se vsi lahko uporabljali za sonaraven razvoj Krasa. Edina stvar, ki nam je vendarle uspela, je uveljavitev načela recipročnosti in s tem smo nevtralizirali španski kompromis. Kajti španski kompromis je bil spet del tiste politike, o kateri se je govorilo, da vodi do Rapalske meje. Mislim, da stvari vendarle niso tako lahkotne, kot navidez izgledajo in da bi bilo dejansko nujno, da se o tem pogovarjamo resno, odprto in tudi na način, ki bi dal rezultate.

DRAGICA FRIDL, prebivalka vasi Lokve

Pozdravljam iniciativo in vse, ki so sprožili, da smo Slovenci sploh pričeli razmišljati o tem, kaj se dogaja... Na občnem zboru veteranov za svobodno Slovenijo sem sprožila današnje vprašanje. Soglasno smo sprejeli, da naslovimo na Vlado zahtevo, da sprejme zaščitno klavzulo. Ampak ne samo za Primorsko, absolutno jo je treba sprejeti za celotno Slovenijo.

O Avstrijcih in o Britancih ni bilo rečenega ničesar. V časopisju beremo, da je tudi teh veliko. Postajamo sužnji kapitala, denarja. Denar je postal vsemogočen, in s podkupninami se da vse prirediti... S tem pa vsi izgubljam. A vsak centimeter slovenske zemlje je za nas pomemben in zemlja bo čedalje bolj pomembna. Čedalje več ljudi se bo moralo zaposliti, preiti na obdelavo zemlje. Kje jo bomo dobili, če bo zemlja v lasti tujcev? Zato se absolutno ne sme spreminjati namembnosti zemljišč, zlasti kmetijskih in obdelovalnih zemljišč. Vsak centimeter slovenske zemlje bomo morali obdelati, če bomo hoteli obstati, imeti svojo hrano. Veliko je že takih, ki bi želeli imeti zemljišče, na katerem bi živeli in pridelovali svojo hrano, a nimajo te možnosti. Naj povem primer, ko sta oba zakonca izgubila službo, in pričela obdelovati tastovo kmetijo. Ta je sedaj samozadostna... Na sodoben način se da vse narediti. Ali pa primer Alojzije na Planinci, ki je iz zapuščene kmetije ustvarila čudo na visokem področju pod Kalubjem. Njen projekt je svetovno priznan... Vsi župani bi si ga morali ogledati... Vlada Slovenije mora sprejeti načrt, da se bo taka praksa širila. Ne moremo jesti žogic od golfa, niso užitne. Ne moremo jesti betona, ne asfalta. Potrebno je, da zemljišča so in da lahko do njih pridejo tudi tisti, ki nimajo denarja... Morda z neprofitno banko ali drugače... Potrebno je začeti in to izvesti, klavzulo pa absolutno sprejeti za celotno slovensko področje.

Mag. TOMAŽ OGRIN, Zveza društev za varstvo okolja

Mislim govoriti o razvoju Krasa. Mati je bila rojena na Opčinah, ampak po trideset letih so morali bežati in so pribežali v Ljubljano... Vzajemnost in recipročnost je nujno treba preverjati. Iz Padrič imam informacijo in od zamejcev tudi (tam je znanstveno-raziskovalni center), da so Slovencem vzeli zemljo pod državnim okvirom, kot nek center. Torej, Slovencem za mejo jemljejo zemljo.

Glede naselij. Leta 2009 in 2010 sem bil na Nizozemskem in v Angliji... To so kraji, ki so blizu močno urbanih naselij. Ne moreš zgraditi hiše, če ni narejena v stilu. Pomemben je stil, pa naj bo streha slamnata ali iz umetne slame... Kaj pa je nastalo na Krasu? Vse to so politiki dopustili. Ker ima vsaka občina pravico biti stranka v postopku, pa zavrniti take načrte. Upravna enota mora imeti različne variante - tole lahko zgradiš, to sodi sem in pika. Zakaj? Zato, ker je gospod Kopač

leta 2004 izločil urbanizem iz prostorskega urejanja. Posledica pa je sedaj kaos.

Kar se tiče razvoja je park izjemna razvojna priložnost. Imamo primere dobre prakse npr. iz Francije. Služba Vlade za regionalni razvoj bi morala usmeriti evropske projekte na Kras... To je najmanj, kar bi morali narediti.

ANDREJ ČERNIGOJ, Zveza Vstala Primorska

Pri diskusiji me je najbolj pogrel stavek, ki ga je izrekel župan občine Sežana gospod Davorin Terčon in sicer: »Civilna iniciativa za Kras je politična organizacija, nasprotno od njih Civilna iniciativa za Primorsko ni!«

Zakaj? Že sama izjava na mestu, kjer tema pogovora poskuša odgovoriti na smisel zaščitne klavzule, prispeva k zameglitvi in odtujitvi reševanja prvotnega problema. In kaj sploh je civilna iniciativa?

Civilna iniciativa/ družba je relacijski oz. korelativen pojem in je smiseln v kontekstu razločevanja med sfero avtonomnih družbenih dejavnosti oz. družbene samoorganizacije in sfero države. Ob prebiranju strokovne literature pridemo do spoznanja, da je civilna iniciativa ne/strinjanje malega človeka (državljan) napram delovanju države oziroma ljudi, kateremu je majhen državljan zaupal svoj glas.

Drugi termin, s katerim se srečamo, je »političnost«. Tukaj pridemo do več odgovorov kot je resnic, zato bi postavil vprašanje, kako sploh lahko postaneš/ostaneš nepolitičen, če v družbi poskušaš rešiti/izpostaviti pereč družbeni problem? ... Posveta sem se udeležil, ker sem hotel izvedeti nekaj več o razpisani temi.

ROBERT ROGIČ, Civilna iniciativa Kras

Trdno stojim za izjavo, zapisano v zadnji številki Mladine. Še vedno trdim, tako kot tudi mnogi tukaj, ki ste izrekli dve čudežni besedi, zaradi katerih so vsi župani na Krasu zeleni, to je, da so »mali bogovi«. Tudi marsikateri tukaj prisoten strokovnjak je prišel sam do teh zaključkov. Prav ničesar, kar se dogaja na območju občine, ne gre mimo urada župana. To vemo vsi, ki se ukvarjamo z obrtjo in podjetništvom. Če imamo neko pobudo,... gremo vedno najprej na vrata urada župana. Če govorijo, da nimajo prav nobenega vpliva in da o tem odloča nekdo drug v Ljubljani... je to popoln lari-fari.

Hotel sem se zahvaliti našemu županu Davorinu Terčonu. Ravno on je spodbudil Civilno iniciativo Kras, da se je oblikovala in se preizkusila, se verificirala na lanskih lokalnih volitvah. Po rezultatu, ki ga je dosegla Civilna iniciativa Kras, imamo v

očini Sežana največje število svetnikov... in te svetnike popolnoma ignorira. V občini Divača, kjer je sicer malo drugačna slika,... se tem ljudem zdi popolnoma nesprejemljivo in nedoumljivo, da se neki popolni amaterji... poizkusili svojo srečo na volitvah in lahko sedaj odločajo. Seveda je sedaj vprašanje, s kom sodeluješ, da odločaš. V primeru Sežane temu ni tako. Toliko o tem, ker je bilo pač izpostavljeno, da se ne ve, kdo je kaj in kdo je politična stranka. Civilna iniciativa Kras je družbenopolitično gibanje, civilnodružbeno gibanje, ki ima ravno zaradi tega, ker je v nenehnem sporu z lokalno politiko, tudi svoje predstavnike v lokalni politiki in skozi njih pritiska tudi na del o zaščitni klavzuli. Imamo še mnoge druge ideje, ki jih bomo uveljavljali na Krasu in širše ravno s pomočjo teh svetnikov, ki sedaj stojijo trdno na okopih civilne iniciative, tam, kjer je potrebno slišati njihovo besedo in slišati njihov glas...

ROK JANEZ ŠTEBLAJ, Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije

Opozorim naj morda samo na dve stvari, ki sta bili omenjeni in posegata na naše delovno področje. Zame, kot vodja delovne skupine, je prisotnost tukaj koristna, ker dobivamo tudi širši pogled na problematiko. Bi pa želel izpostaviti dvoje. Prvič, bilo je rečeno, da so problemi glede pridobivanja podatkov. Povem lahko, da pridobivamo podatke iz uradnih evidenc in zato štejemo, da so ti podatki verodostojni. Druga stvar pa je primer Danske, ki je bil večkrat omenjen. Naj povem, da je primer Danske okoli prostorskega načrtovanja nekaj povsem drugega. Primer Danske kot države, ki si je izborila nekaj več pravic na področju nepremičnin, pa je enkraten. Danska je dobila izjemo. V naslednji, četrti širitvi, ko so se pridruževale Evropski uniji Finska, Švedska in Avstrija, te možnosti sploh ni bilo več, čeprav je Avstrija to izrecno zahtevala. Samo toliko v pojasnilo, da pozivanje na to, da bi morali uvesti danski model, ni relevanten. Lahko pa povem, da ima delovna skupina, ki jo vodim, zelo delovne člane in trudimo se, da bi pridobili vse potrebne podatke in da bomo lahko zbrali vse potrebne podlage, da bo Vlada na koncu odločila, za katere ukrepe se bo odločila.

Civilna iniciativa za Primorsko

Sporočilo v zvezi s problematiko prodaje nepremičnin tujcem

Civilni iniciativi Kras in za Primorsko smo v letošnjem letu stopili skupaj in nedavno tega začeli aktivno opozarjati na problem prodaje nepremičnin državljanom iz držav članic EU v Sloveniji, predvsem pa na Krasu.

V civilnih iniciativah se ne ukvarjamo s populizmom in politiziranjem temveč z domoljubjem, ki pa nam ga na splošno primanjkuje na mnogih ravneh. Iz našega zornega kota gledano, je stanje v katerem se Kras nahaja podobno umiranju na obroke.

Na Krasu se nam dogaja tihi vdor tujcev ter stanje, katerega v letih fašizma ni uspela izvesti Mussolinijeva fašistična diktatura. Značilnosti, ki kažejo na ta pojav, pa so sprememba strukture prebivalstva, lastninjenje nepremičnin, uporaba italijanskega jezika in še bi lahko našteval. Da je naša bojazen upravičena boste lahko zaznali iz navedenih povedi, ki jih je na obisku v Trstu 21. februarja 2009 leta izrekel predsednik italijanske poslanske zbornice Gianfranco Fini.

Besede so bile naslednje: **»Istra potrebuje novo italijanstvo ! Istro mora poživiti novo obdobje italijanstva v obliki kulture in narečja. Potrebno je kulturno delo, da ne pride do izkoreninjenja teh identitet«**. Po besedah predsednika italijanske poslanske zbornice je danes, ko Evropa dopušča neoviran pretok ljudi in dobrin med narodi, ki so člani Evropske skupnosti, čutiti **potrebo po vrnitvi italijanstva v Istro**. Pri tem sicer ne gre za simbole italijanske državnosti, ampak za **»kulturo in narečje, ki sta domovala na tisti beneški, rimski in zato italijanski zemlji«**.

Gianfranco Fini, prefinjeni italijanski fašist v italijanski vladi, daje dandanes izjave v tradicionalnem fašističnem duhu in slogu iz 30 - ih let prejšnjega stoletja, iz obdobja, ko je ta popeljal svet v II. svetovno vojno. V današnjem času pa naj bi bil izkoreninjen in že daleč za nami. Žal pa ni tako. Fašizem v Italiji in drugje po svetu se ponovno oživlja in doživlja preporod. Takšne izjave in akcije poznanege Italijanskega politika bi morale biti mednarodno obsojene in obravnavane pred Haaškim sodiščem in v Svetu Evrope. No, kaj pa smo v ta namen storili mi? Nič! Preprosto nič.

Profašistični in iredentistični krogi v sosednji Italiji se še vedno niso sprijaznili z

določili Pariške mirovne konference zato so, nam Slovencem, seveda po njihovem, ozemlja na Primorskem dana le v začasno upravljanje in so zato v bistvu še vedno njihova - italijanska. Zato lahko rečemo, da smo na Primorskem priče ne samo stalnega zgodovinskega revizionizma ampak tudi manipulacij s strani Republike Italije, ki skozi nekatere državne postopke skuša problematizirati povojno ozemeljsko ureditev. Pogosto smo bili namreč priče poskusom, da se dokončna mednarodnopravna ureditev »zaobide« s civilnopravno pridobitvijo lastnine nad ozemljem oziroma nepremičninami na ozemlju. Slovenija si je po osamosvojitvi nenehno prizadevala za izboljšavo medsebojnih odnosov z Italijo. Zato je prevečkrat spregledala določena izzivanja z italijanske strani in je pri tem po nepotrebem molčala.

Spoštovani, vse povedano je bilo z moje strani doživeto na terenu. V mojih trditvah ni niti trohice pretiravanja ali neresnice.

Kot civilni del slovenske družbe, ki mu ni vseeno za našo narodovo usodo in ozemlja, vas **POZIVAMO K TAKOJŠNJEMU ODLOČNEMU UKREPANJU!** Enako kot vas, bomo pozvali tudi našo Vlado, zunanje ministrstvo, ministrstvo za pravosodje, medije in vse Slovence, da nam pomagajo pri ozaveščanju ljudi.

Spoštovani! Pričakujemo vaše odločno in pravočasno ukrepanje ter protest v ustreznih državnih organih Republike Slovenije, po potrebi pa tudi v Evropskem parlamentu.

Božo Novak
Civilna iniciativa za Primorsko
Ajdovščina 24. marca 2011

Predlog Civilne iniciative za Primorsko in Civilne iniciative za Kras

Deklaracija občin za uveljavitev zaščitne klavzule v zvezi s trgom nepremičnin

Upoštevaajoč dejstvo, da smo z zadnjo spremembo 68. člena Ustave Republike Slovenije zadostili enemu izmed številnih pogojev za vstop v EU in tako omogočili nakup nepremičnin na našem ozemlju vsem državljanom držav evropskega gospodarskega prostora (v nadaljevanju: tuji državljani),

upoštevaajoč dejstvo, da je v obdobju od 1. 5. 2004 do 31.12. 2010, glede na zelo pomanjkljivo, vendar edino razpoložljivo uradno evidenco DURS-a, že vsaj 3.575 nepremičnin v Sloveniji kupljenih s strani tujih državljanov, od tega vsaj 1.327 na Primorskem,

upoštevaajoč dejstvo, da država Slovenija ob vstopu v EU vse do danes ni poskrbela za vzpostavitev ustreznih evidenc trga nepremičnin, ki bi beležile vse nakupe nepremičnin s strani tujih državljanov in bi tako odražale dejansko stanje na trgu nepremičnin,

zavedajoč se, da zaradi neustreznih in pomanjkljivih evidenc država Slovenija ni mogla spremljati dejanskega stanja na trgu nepremičnin in ni mogla ugotoviti nastalih motenj na trgu nepremičnin ter nevarnosti, ki temu sledijo,

upoštevaajoč dejstvo, da zaradi padca državnih mej ob vstopu Slovenije v EU predvsem slovenski Kras ponovno postaja zaledje Trsta, zaradi česar problematika nepremičninskega trga v Slovenji izrazito izstopa predvsem na področju Primorske, še posebej Krasa,

upoštevaajoč ekonomsko posledico, ki je skoraj desetkratna rast cene zemljišč na območju Primorske, predvsem pa Krasa, in je posledica povečanega povpraševanja po nepremičninah, na tem območju predvsem s strani italijanskih državljanov,

upoštevaajoč dejstvo, da se novi priseljenci večinoma ne vključujejo v krajevno življenje, jezikovno se ne prilagajajo okolju in krajevni prebivalstvu, prav nasprotno - domačini zaradi vljudnosti ali ekonomskih razlogov popuščajo in zanemarijo rabo slovenskega jezika, namesto da bi z dobrim primerom uporabe svojega jezika spodbujali tuje državljane k učenju Slovenščine. Novi priseljenci se

ne vključujejo v krajevno življenje tudi v smislu davčnih obremenitev,

upoštevajoč okoljski vidik neohranjanja identitete in privlačnosti prostora zaradi neustreznega prostorskega planiranja, saj je izjemno negativen vpliv nenadnega povišanja cen zazidljivih zemljišč po vstopu Slovenije v EU (predvsem na območju Krasa) pričakovati tudi v povezavi s pripravo občinskih prostorskih načrtov (OPN) z ohranjanjem preobsežnih zazidljivih območij okrog vasi, kar bo tudi v nadalje omogočalo stihijsko gradnjo t. i. satelitskih naselij ter tudi razpršeno poselitev in razpršeno gradnjo, ki pa nista tipičen vzorec primorske krajine,

zavedajoč se, da erozija ozemlja zaradi prodaje nepremičnin vodi tudi k postopni eroziji nacionalne identitete,

zavedajoč se negativnega trenda, ki kaže, da bodo cene nepremičnin zaradi konstantnega povpraševanja (predvsem) s strani tujcev, na področjih, ki so za tujce privlačna (kot npr. na področju Krasa), še naprej rasle ali pa se vsaj ohranile na sedanjih neupravičeni in za standard slovenskih državljanov nedosegljivi ravni, kar bo po vsej verjetnosti vodilo k preseljevanju mlajših generacij Primorcev v notranjost Slovenije, kamor vpliv povečanega povpraševanja s strani tujih državljanov ne bo segal in bodo cene nepremičnin ostale dostopne slovenskemu življenjskemu standardu,

izhajajoč iz 37. člena Akta o pristopu, ki je priloga Pristopni pogodbi, podpisani 16. aprila 2003, ter Priloge XIII k Pristopni pogodbi, ki za Slovenijo posebej določa 7 – letno prehodno obdobje, znotraj katerega država Slovenija pri Evropski komisiji lahko začne postopek za sprejetje zaščitnih ukrepov v zvezi s prostim pretokom kapitala v RS, torej tudi v zvezi s trgom nepremičnin v RS. Do 1. maja 2004 je bila omenjena Pristopna pogodba z vsemi prilogami ratificirana v parlamentih vseh petindvajsetih pogodbenic - petnajstih dotedanjih držav članic EU in desetih pristopnic,

upoštevajoč opozorila in javne pozive civilne družbe,

posebej pa upoštevajoč sklepe in ugotovitve Državnega sveta Republike Slovenije (iz leta 2008), Forumu 21 (iz leta 2008) in Sveta SAZU za kulturo in identiteto prostora Slovenije (iz leta 2009),

OBČINE V REPUBLIKI SLOVENIJI SPREJEMAMO NASLEDNJA STALIŠČA:

S to deklaracijo občine v Republiki Sloveniji izražamo svoja stališča do vprašanja uveljavljanja zaščitne klavzule in začetka postopka za sprejetje zaščitnih ukrepov v zvezi s trgom nepremičnin pri Evropski komisiji.

Država Slovenija se je zavezala k skrbi za trajnostni razvoj, ki pomeni

zadovoljevanje trenutnih potreb, ne da bi pri tem ogrožali zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij. Zato je naloga države (vlade) ta, da poskrbi za uravnotežen razvoj, kar na drugi strani pomeni zagotavljanje pogojev za dostojno življenje in med drugim tudi omogočanje nakupov nepremičnin potomcem avtohtonega prebivalstva po razumnih in njim dosegljivih cenah. Država (vlada) bi morala državljanom zagotoviti premik k dolgoročno boljši kakovosti življenja ljudi, ob hkratnem ohranjanju lokalne identitete in pripadnosti, pri čemer se ljudem nudi možnost živeti človeka vredno življenje.

Zaradi vsega navedenega si bomo občine prizadevale, da bo prišlo do vzpostavitve skupnega slovenskega družbenega konsenza med stroko, politiko in civilno družbo. Od vlade RS pa pričakujemo, da še pred 1. majem 2011 pri Evropski komisiji začne postopek za sprejetje zaščitnih ukrepov v zvezi s trgom nepremičnin v Republiki Sloveniji. Zaščitni ukrepi morajo temeljiti na izhodiščih iz te deklaracije.

Poleg tega pričakujemo, da bo Vlada Republike Slovenije na podlagi stališč, ki jih izraža ta deklaracija in v okviru svojih pristojnosti:

- takoj jasno izrazila svoje stališče do problematike nepremičninskega trga v Republiki Sloveniji ter javnosti sporočila konkretne ukrepe, s katerimi bo preprečila postopno prostorsko opustošenje in dolgoročno nacionalno erozijo Primorske,
- v najkrajšem možnem času poskrbela za vzpostavitev ustreznih in popolnih evidenc nakupov nepremičnin s strani tujih državljanov na ravni občin po državljanstvih in deležih nepremičninskega trga z ozirom na domače nakupe. Posodobljeni podatki naj se javno objavljajo vsaj štirikrat letno,
- na ravni države takoj ustanovila nadzorni organ, ki bo obvezno posvetovalno telo za ukrepanje vlade v tovrstni problematiki in ki naj poleg strokovnjakov različnih zadevnih strok vključuje tudi zainteresirano javnost,
- mladim, avtohtonim prebivalcem na tovrstno ogroženih območjih s primernimi ukrepi olajšala ureditev stanovanjske problematike in jih tako spodbujala pri ustvarjanju družine in življenjskega okolja na tem območju,
- v nadalje spodbujala politiko, ki je odprta do sosodstva, vendar ne na škodo slovenstva, ko bi se zaradi priseljevanja ustvarjala in širila nova dvojezična poselitvena območja,
- skladno z Zakonom o javni rabi slovenščine (Uradni list RS, št. 86/2004, 91/2008 Odl.US: U-I-380/06-11, 8/2010) zagotovila javno rabo slovenskega jezika in poskrbela za to, da bodo vse kršitve dosledno in ustrezno sankcionirane,

-
- pripravila Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o javni rabi slovenščine, z njim natančneje določila, kdaj je dovoljena uporaba tujega jezika in katerega ter ga predložila Državnemu Zboru RS v sprejem.

V Sežani, dne 10.3.2011

IPOP, Mreža za prostor, skupina Odgovorno do prostora!

Javno stališče do gradnje na Krasu

Skupina Odgovorno do prostora! spremlja poročila o aktivnosti dveh civilnih iniciativ, Civilne iniciative Kras in Civilne iniciative za Primorsko, ki sta v pismu Vladi RS zahtevali, da naj ta prepreči prodajo nepremičnin na Krasu tujcem ter se pri tem sklicevali tudi na prostorsko opustošenje Krasa.

Skupina Odgovorno do prostora! želi ob tokratni razpravi o gradnji na Krasu odgovorne v državi opozoriti, da so razmere na Krasu poudarjen odraz v Sloveniji vesplošno prisotnih problemov urejanja prostora in posebej tudi pomanjkljivosti slovenske stanovanjske politike.

Niso nam znana dejstva in okoliščine, ki bi dokazovale povezave procesov prostorske degradacije Krasa z nacionalnim poreklom kupcev in investitorjev nepremičnin. Resnično pa aktualni način in kakovost gradnje na Krasu kažeta znake prostorske degradacije Krasa in to zaznava danes že širša javnost.

Stanje na Krasu za strokovno javnost ni presenečenje. Vse od osamosvojitve Slovenije opozarjamo na temeljni pomen prostorskega načrtovanja za doseganje skladnega razvoja in kakovost bivanja. Opozorila so bila žal dosledno preslišana. Zato je naša skupina pred letom dni s posvetom *Čas je za spremembe v urejanju prostora* opozorila odgovorne v državi, da s prostorom ravnamo nesmotrno, kar vodi do problemov, ki bodo družbo in gospodarstvo čedalje bolj obremenjevali. Strokovna javnost je takrat sporočila, da za probleme, ki jih je v prostoru mogoče napovedati in preprečiti, ne more prevzeti odgovornosti, če odgovorni nosilci v politiki in upravi na državni in lokalni ravni vztrajno sprejemajo odločitve, ki so v neskladju ali celo nasprotju s strokovnimi spoznanji in priporočili.

Problem prostorske degradacije Krasa je le eden od tistih, ki so se v zadnjem letu izrazili tako zelo, da jih je zaznala tudi širša javnost. Problemi dostopnosti do primerne stanovanja, poplavne varnosti, učinkovitega varstva kmetijskih zemljišč, prehranske varnosti, umeščanja nacionalno pomembnih infrastrukturnih objektov v prostor, obdavčevanja nepremičnin, urejanja evidenc o nepremičninah in problemi onesnaženja zraka v večjih slovenskih mestih zaradi prometa so, danes javno prepoznani problemi, ki izvirajo iz neurejenega sistema urejanja prostora.

Prostorska degradacija Krasa izstopa, ker prihaja do razvrednotenja izjemno kakovostnega prostora in pomembnega nosilca nacionalne identitete. Na Krasu se prepletajo dobro ohranjene naravne kakovosti, izjemna kulturna krajina in naselbinska dediščina z nepredmetno kulturno dediščino, ki je zaenkrat še prisotna v vsakdanji kulturi njegovih prebivalcev. Obenem prostor prečijo mednarodni infrastrukturni koridorji, podvržen je pritiskom počitniške gradnje, suburbanizaciji Trsta, in še bi lahko naštevali. Dogajanje na Krasu je značilen odraz dolgoletnega izvajanja parcialnih in samozadostnih politik, ki v prostoru ne merijo skupnih učinkov, ampak sledijo le ozkim lastnim ciljem. Problem se je začel zaostrovati po vstopu Slovenije v EU, ko so se pritiski sub-urbanizacije še povečali in odrazili v prvih primerih vsestransko problematične nove gradnje. Načrtovalska stroka se je na problem neustrezne gradnje na Krasu prvič organizirano odzvala že konec leta 2007, ko je bil izpostavljen primer Tomaja.

Kritične razmere na Krasu so posledica slovenskega sistema urejanja prostora. Problem namreč niso nelegalne, pač pa legalne gradnje. Nove gradnje na Krasu, ki v mnogih primerih zaradi neustrezne lokacije, tipologije in arhitekture ogrožajo izjemne kakovosti kraške krajine in skladna prostorska razmerja so namreč praviloma zgrajene v skladu z veljavnimi prostorskimi akti občin in izdanimi gradbenimi dovoljenji. Prostorske akte naj bi izdelali pooblaščenisti prostorski načrtovalci, potrdili občinski svetniki in z njimi so se strinjali tako na Ministrstvu za okolje in prostor kot pristojni nosilci urejanja prostora. Gradbena dovoljenja so na upravnih enotah izdali za projekte, ki so v skladu s temi akti. Proces urejanja prostora je v državi zaupan nizu strokovnjakov in politikih, ki ima na lokalni ravni, tokrat konkretno na Krasu, resne težave. Očitno je, da so te težave bodisi posledica slabih prostorskih aktov bodisi nestrokovnega dela pripravljavcev in/ali načrtovalcev, projektantov in upravnih enot bodisi kombinacija naštetega.

Problematika razmer na Krasu je večplastna. Mladi so danes primorani zapuščati kraško regijo zaradi nedostopnih stanovanj. Medtem ko v jedrih naselij stare kraške hiše propadajo v čakanju na dobre kupce, se gradijo novi, pogosto počitniški objekti, s čimer se poleg zgoraj navedenih posledic vsestransko slabijo razvojne možnosti območja. Regionalne ravni v prostorskem načrtovanju ni, občine pa vsaka zase očitno ne znajo ali ne zmorejo izkoristiti razvojnih priložnosti Krasa in ne voditi dovolj usklajene stanovanjske in prostorske politike, ki bi dajala prednost prenovi pred novo gradnjo in bi spodbujala vsestransko skladen razvoj tudi z zagotavljanjem stanovanj za mlade in z omejevanjem počitniških gradenj.

Če so objekti zgrajeni na podlagi veljavnih aktov pod katerimi so podpisane odgovorne osebe, ob tem pa javnost in stroka zaznavata razvrednotenja, je nekaj zelo narobe. Ali strokovna zbornica spremlja kakovost dela načrtovalcev z licencami? Ali si danes projektanti lahko privoščijo zavrnitev naročila zaradi pretiranih zahtev

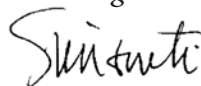
investitorja, če je od naročil odvisen? Ali so zaposleni v strokovnih službah na vseh občinah dovolj izobraženi, da lahko s projektanti govorijo v istem strokovnem jeziku in zmožni ustrezno zagovarjati javni interes? Ali uradne osebe, ki izdajajo gradbena dovoljenja, znajo preveriti »skladnost projekta s prostorskimi pogoji«? Ali upravne enote preverjajo te skladnost same, ali pridobivajo mnenja pooblaščenih izvedencev? V nizu problemov svoj del odgovornosti gotovo nosita tudi načrtovalska stroka in uprava.

Vse kaže, da se temeljni problem le skriva v načinu razumevanja ravnanja s prostorom. Danes si v Sloveniji prostor, to skupno dobro, vsak po svoje skuša prisvajati za realizacijo svojih parcialnih ciljev. Tako ravnata kapital s špekulativnimi nakupi in sektorske politike z nedotakljivimi normami za zavarovanje lastnih ciljev. Urejanje prostora pa, še posebej prostorsko načrtovanje, je čedalje pogostejši predmet kritik zaradi počasnih in birokratskih postopkov; posledično se na tem področju skoraj po pravilu uveljavljajo nepremišljene in nepreverjene zakonodajne rešitve. Stroka že dolgo opozarja, da urejanje prostora po svoji naravi nikakor ni in ne more biti »hiter postopek« za doseganje parcialnih ciljev, ampak zelo kompleksen, dolgoročen in premišljen način izvajanja in usklajevanja različnih javnih politik. Urejanje prostora je zahteven in vse vključujoč proces, ki posamezne cilje poveže s skupnimi cilji in vodi do smotrne rabe prostora, krepite njegove identitete in drugih kakovosti, ki predstavljajo temelj za stabilen razvoj družbe in države kot take.

V duhu zapisanega pozivamo vse odgovorne nosilce politik, zlasti pa Vlado in resornega ministra, da se javno izrečejo do pojavov razvrednotenja prostora na Krasu in tudi do vzrokov zanje. Po mnenju naše skupine primer Krasa kliče po tem, da se temeljito razišče in predstavi iz različnih zornih kotov. Šele ustrezna raziskava družbenega problema namreč predstavlja dober okvir za informirano in strukturirano ter predvsem tudi bolj umirjeno razpravo o problemu ter ga predstavi v različnih pogledih.

Skupina Odgovorno do prostora! si bo prizadevala, da bo izdelana kritična ocena stanja v prostoru Slovenije in da se o resničnih problemih prostorskega razvoja na Krasu in širše v Sloveniji spregovori javno, argumentirano in splošno razumljivo. Verjamemo namreč, da razmere v prostoru državljanov ne skrbijo zaman in da se upravičeno sprašujejo, kdo so pravzaprav tisti, ki jim je to področje zaupano in je zanj tudi odgovoren.

*Maja Simoneti,
koordinatorica Odgovorno do prostora!*

Posredovano:

predsednik Vlade RS Borut Pahor

minister za okolje in prostor dr. Roko Žarnić

predsednik države dr. Danilo Türk

predsednik Državnega zbora dr. Pavel Gantar

predsednik Državnega sveta mag. Blaž Kavčič

predsednica odbora za okolje in prostor Breda Pečan

partnerji projekta Odgovorno do prostora!

mediji

Projekt Odgovorno do prostora! je način organiziranega prizadevanja civilne družbe za spremembe v urejanju prostora v Republiki Sloveniji. Partnerji projekta s svojim delovanjem opozarjajo ministra za okolje in prostor ter Vlado RS, da je urejanje prostora v Sloveniji z vsakim novim posegom v zakonodajo le še bolj neučinkovito in da je dozorel čas za res korenite in utemeljene spremembe.

Partnerji Odgovorno do prostora! so: Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije, Inštitut za politike prostora, pet članic Univerze v Ljubljani: Fakulteta za arhitekturo, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Oddelek za krajinsko arhitekturo BF, Oddelek za geografijo FF, Fakulteta za družbene vede, Društvo krajinskih arhitektov Slovenije, Društvo urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije, Inženirska zbornica Slovenije, Zveza geodetov Slovenije, Zavod za prostorsko kulturo Trajekt, Znanstveno raziskovalno središče Univerze na Primorskem. Projekt je v izhodišču podprlo preko 200 posameznikov, ki strokovno delujejo na področju urejanja prostora.

Sporočilo v zvezi s problematiko prodaje nepremičnin tujcem

Civilna iniciativa Kras in Civilna iniciativa za Primorsko sta nedavno opozorili na problem prodaje nepremičnin tujim državljanom - iz držav članic EU - in v povezavi s tem na problem etnične sestave in nacionalne identitete zlasti v zahodnem delu Slovenije. Iz vrst članstva prihajajo s tem v zvezi vprašanja o stališču in o morebitni akciji Zveze borcev. Čeprav so organizacije ZZB na prizadetih območjih doslej samoiniciativno pravilno ravnale - največji del podpisnikov Deklaracije prihaja iz vrst našega članstva - se nam zdi potrebno, da to stališče s tem sporočilom podrobneje pojasnimo.

V zavzemanju stališča do tega vprašanja moramo imeti v mislih predvsem naslednje momente oziroma dejstva:

1. Iredentistični in profašistični krogi v sosednji Italiji se do danes niso sprijaznili z odločitvami mirovne konference in iz mirovnega sporazuma sledečih dvostranskih mednarodnih aktov. Nenehno smo priče ne samo zgodovinskega revizionizma, ampak tudi manipulacij in celo državnih postopkov, ki skušajo problematizirati povojno ozemeljsko ureditev. Pogosto smo bili namreč priče poskusom, da se dokončna mednarodnopravna ureditev »zaobide« s civilnopravno pridobitvijo lastnine nad ozemljem oziroma nepremičninami na ozemlju, ki je po krivični Rapalski pogodbi pripadlo takratni Kraljevini Italiji.

2. Vprašanje trgovanja z nepremičninami je bilo predmet obsežne in težke razprave ob pristopanju Slovenije v članstvo EU. Vprašanje je bilo rešeno z znanim španskim kompromisom, ki nam je pustil grenak priokus v ustih kljub zaščitnim ukrepom, ki jih navaja 37. člen pristopne pogodbe.

3. Slovenska država si je ves čas po osamosvojitvi močno prizadevala za izboljšanje odnosov z zahodno sosedo in prav zato pogosto ni protestirala ali se odzvala na nepravne in izzivalne postopke Italije in njenih vodilnih državljanov, zaradi česar je bila deležna upravičene kritike slovenskega prebivalstva v matični Republiki Sloveniji pa tudi med manjšino v Italiji. Trilateralni sestanek predsednikov v Trstu in nedavni obisk našega predsednika v Rimu sta v zadnjem času le prinesla določene - čeprav skromne - znake popuščanja tudi na strani Italije.

4. Čeprav je Slovenija kot članica EU vezana na »acquis communautaire« - skupno zakonodajo EU - praksa v drugih državah članicah dokazuje, da so mogoči nekateri posebni zaščitni ukrepi (primer Danske), za njihovo uveljavitev pa je treba pravočasno ukrepati. Rok za to je neposredno pred vrati. Predsednik vlade je v parlamentarni razpravi pojasnil, da je ustanovil medresorsko skupino, ki naj v najkrajšem času problem preuči in priporoči konkretno akcijo.

5. Problem ukrepanja v tem primeru pa se očitno kaže na dveh ravneh: prva je mednarodno ukrepanje slovenske vlade in konkretna administrativna praksa občinskih oblasti ter druga ravnanje samih zainteresiranih državljanov. Naštete omejitvene elemente moramo imeti pred očmi, ko oblikujemo stališče in morebitno akcijo ZZB. Ponavljamo, spontana akcija našega članstva in naših organizacij na prizadetem območju 23 primorskih občin je bila pravilna in zasluži vse priznanje za izkazano politično zrelost in domoljubnost tamkajšnjih ljudi. Očitno pa ne gre za enkraten problem, ki ga je treba in mogoče rešiti zgolj z ustreznim ukrepanjem državnih organov. Prav tako bi se samo »pritisk na vlado« lahko izkazal kot neproduktiven, ker bi omajal že tako zelo nizko verodostojnost vlade, ne bi pa prinesel pravih uspehov pri reševanju odprtega vprašanja s sosednjo državo.

V Zvezi borcev za vrednote NOB zato pričakujemo in priporočamo:

NA RAVNI VLADE:

- Natančno statistično določitev dejanskega stanja na terenu: število kupo-prodajnih transakcij po posameznih občinah (zgradbe, parcele in specifikacija, ali gre za stalno naseljevanje tujerodnega ali manjšinskega prebivalstva in s tem povezane morebitne spremembe etnične sestave lokalnega prebivalstva). Če je Geodetski zavod lahko pripravil - močno kontestirano - sliko stanja nepremičnin za vso Slovenijo, potem tako odslikavanje za Primorsko ne bi smelo biti problem.
- Pravno ekspertizo, kakšni ukrepi so mogoči in potrebni - pri Komisiji EU, da dosežemo posebno zaščito zaradi grobega kršenja normalnih pravil, ki vladajo v EU.
- Predlog ukrepov Republike Slovenije, ki so v jurisdikciji slovenske vlade: prostorsko planiranje, zaščita konkurence (glede na nemoralni dvig cen zaradi očitne prisotnosti nekomercialnih elementov - iredentizma).
- Resna preučitev možnosti za uzakonitev enega ali več obmejnih parkov z zaščitnim režimom kraške krajine in s posebnim sistemom uporabe oziroma spreminjanja namembnosti zemljišč in za njihovo pozidavo.
- Država naj bi sama ali skupaj z občinami oblikovala in financirala poseben sklad za odkup zemljišč in drugih nepremičnin - z morebitno prednostno

pravico odkupa in z možnostjo censke konkurence.

NA RAVNI OBČIN OZIROMA UPRAVNIH ENOT:

- Ugotavljanje stanja na podlagi neposredne izkušnje - sporočila občanov, evidenca samolastnega izpostavljanja dvojezičnosti na nesporno homogeno slovenskih območjih.
- Ukrepanje v okviru obstoječih pooblastil samih občin: procedure pridobivanja gradbenega dovoljenja, procedure prijavljanja bivanja, procedure obdavčevanja itd.

NA RAVNI OBČANOV:

Na tej ravni pa morajo po našem mnenju ZZB in obe neposredno angažirani civilni iniciativi odločno ukrepati. Ko je v zgodnjih 20. letih Gentile uvedel svojo šolsko zakonodajo z odpravo slovenskih šol, je dr. Engelbert Besednjak, takrat poslanec v rimskem parlamentu, javno dejal: »Ukinjate slovenske šole, toda vedite: od danes naprej bo postala vsaka družina na Primorskem tudi slovenska šola.« In tako je tudi bilo, zato se je Primorska osvobodila z lastnimi močmi, čeprav ji velike sile niso bile naklonjene.

Organizacije ZZB morajo med primorskim prebivalstvom razvijati predvsem ponos, domoljubje in državljansko samozavest. Čeprav je res, da zaradi povečanega povpraševanja in dviga cen nepremičnin postaja prodaja nepremičnin mikavnejša, je prav tako res, da so proti taki razprodaji naših nepremičnin samo v nekaj dneh zbrali prek 5000 podpisov. To govori o tem, da so ljudje pripravljene na odrekane določenim materialno-finančnim koristim, da bi zaščitili narodno integriteto. Istočasno pa je treba spodbujati med slovenskim prebivalstvom v Republiki Sloveniji in manjšini pripravljenost za nakup izpraznjenih nepremičnin, ne da bi se s tem spreminjala etnična struktura teh delov Slovenije. Menimo, da bi se v tem smislu morala angažirati ZZB na celotnem slovenskem ozemlju. Predvsem pa je treba ohranjati in krepiti enotnost primorskega prebivalstva in organizacij civilne iniciative - kot je bil to primer že doslej - s ciljem zaščite nacionalnih interesov in preprečevanja izkoriščanja tako občutljivega vprašanja nacionalne identitete za politikantsko promocijo.

Predlagamo, da te naše razmisleke upoštevate v vaših razpravah in akcijah.

S tovariškimi pozdravi!

Ljubljana, 14.3.2011

Predsednik Janez Stanovnik

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE

Župančičeva 3, 1000 Ljubljana

T: 01 369 52 00

F: 01 369 57 83

E: gp.mp@gov.si

www.mp.gov.si

GENERALNI SEKRETARIAT
VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE
Gp.gs@gov.si

REPUBLIKA SLOVENIJA - DRŽAVNI ZBOR

Prejeto:	18-04-2011
Šifra:	803-01/11-5
Povežava:	
EPA:	EU:
Sign. zn.:	
Kratica:	

Številka: 511-19/2010

Datum: 15.4.2011

ZADEVA: Možnosti za uveljavitev 37. člena Akta o pogojih pristopa Češke republike, Republike Estonije, Republike Ciper, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Madžarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije in Slovaške republike in prilagoditvah pogodb, na katerih temelji Evropska unija – čistopis po seji vlade

1. Predlog sklepov vlade:

Na podlagi 2. in 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 - uradno prečiščeno besedilo, 109/08 in 38/10-ZUKN) je Vlada Republike Slovenije na 130. seji dne 14.4.2011 sprejela naslednje sklepe:

1. Vlada Republike Slovenije se je seznanila s Poročilom o delu medresorske delovne skupine za preučitev možnosti za uveljavitev 37. člena Akta o pogojih pristopa Češke republike, Republike Estonije, Republike Ciper, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Madžarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenija in Slovaške republike in prilagoditvah pogodb, na katerih temelji Evropska unija.
2. Na podlagi podatkov iz Poročila medresorske delovne skupine, Vlada Republike Slovenije ocenjuje, da lahko Republika Slovenija samostojno sprejme potrebne nediskriminatorne zaščitne ukrepe, za katere ne potrebuje soglasja Evropske komisije. Na tej podlagi je Vlada Republike Slovenije določila zaščitne ukrepe, kot so navedeni v nadaljevanju.
3. Ministrstvo za okolje in prostor v roku 14 dni Vladi Republike Slovenije predloži spremembo Zakona o prostorskem načrtovanju, s katero občinam določi skrajni rok za pripravo in sprejem občinskih prostorskih načrtov.
4. Vlada Republike Slovenije zadolži Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Službo Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko, da imenujejo skupno delovno skupino za oblikovanje načina povezovanja prostorskega načrtovanja z razvojnim načrtovanjem na regionalni ravni ter ob tem oblikujeta način sodelovanja državne in občinske ravni na regionalni ravni. Rezultati povezanega prostorskega in razvojnega načrtovanja na regionalni ravni morajo biti obvezujoči za občine pri pripravi njihovih dokumentov. Na podlagi predloga

- delovne skupine se do konca leta 2011 uskladita Zakon o prostorskem načrtovanju in Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja.
5. Ministrstvo za okolje in prostor izvede izredni nadzor nad delom UE Sežana v postopkih gradnje objektov v postopkih gradnje objektov, v delu, ki ga dosejani nadzori niso zajeli ter nad delom občine Sežana glede spremembe namembnosti zemljišč iz kmetijskih v zazidalna, oboje za obdobje 2005 – 2009 in o ugotovitvah v treh mesecih poroča Vladi Republike Slovenije.
 6. Ministrstvo za okolje in prostor v treh mesecih Vladi Republike Slovenije poroča o izvajanju projekta ter pripravi predlog za ustanovitev Kraškega regijskega parka, skladno z Resolucijo o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007 - 2023.
 7. Ministrstvo za okolje in prostor v treh mesecih Vladi Republike Slovenije poroča o izvajanju projekta Kras – Carso.
 8. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano mora po sprejemu novele Zakona o kmetijskih zemljiščih prednostno pristopiti k čim hitrejši implementaciji zakona, predvsem glede izboljšave sistema varstva kmetijskih zemljišč.
 9. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano preuči možnosti spremembe Zakona o gozdovih, ki se nanaša na uveljavljanje predkupne pravice v korist Republike Slovenije.
 10. Ministrstvo za finance do konca leta 2011 pripravi dopolnitev Zakona o množičnem vrednotenju nepremičnin, s katero bo mogoče evidentiranje poslov, ki so obdavčeni z DDV, kamor sodi promet z novogradnjami in promet med zavezanci za DDV.
 11. Razvojna strategija Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS se prilagodi tako, da se realizacija nakupov kmetijskih zemljišč in gozdov s strani Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov razširi na 10 km obmejni pas.
 12. Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano se za potrebe Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS za realizacijo nakupov kmetijskih zemljišč in gozdov v 10 km obmejnem pasu v letu 2011 po potrebi zagotovi pravice porabe za dodatna sredstva, v naslednjih letih pa se načrtuje proračunska sredstva tako, da se predvidi ustrezno višino pravic porabe za izvajanje realizacije nakupov kmetijskih zemljišč in gozdov v 10 km obmejnem pasu.
 13. Ministrstvo za okolje in prostor vsakih 6 mesecev Vladi RS poroča o realiziranem prometu z nepremičninami in cenami nepremičnin v obmejnih upravnih enotah.
 14. Vlada Republike Slovenije poziva občine, da izkoristijo razvojne možnosti, ki jih omogočata Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja ter Uredba o določitvi obmejnih problemskih območij.
 15. Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Služba vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko, v zvezi z izvajanjem ukrepov, sprejetih ob obravnavi tega gradiva, opravijo posvet z župani obmejnih občin ter občin, ki mejijo na obmejne občine in z zainteresirano javnostjo, ter se po potrebi dogovorijo tudi za sprejem drugih ukrepov.
 16. Medresorska delovna skupina za preučitev možnosti za uveljavitev 37. člena Akta o pogojih pristopa Češke republike, Republike Estonije, Republike Ciper, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Madžarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenija in Slovaške republike in prilagoditvah pogodb, na katerih temelji Evropska unija, zbere podatke tudi za ostale obmejne upravne enote.

mag. Helena Kamnar
generalna sekretarka

CIVILNA INICIATIVA ZA PRIMORSKO
AJDOVŠČINA

CIVILNA INICIATIVA ZA KRAS
SEŽANA

Datum: 10.9.2011

Spoštovani Predsednik Vlade Republike Slovenije

g. Borut PAHOR!

Vlada Republike Slovenije je 14. aprila 2011 na pobudo in zahtevo Civilne iniciative za Primorsko in Civilne iniciative Kras sprejela sklepe, ki naj bi pomenili ustrezne ukrepe za zaščito nebrzdanega spreminjanja kmetijskih kraških površin v zazidalne parcele in njihovo nenačrtno in pretirano pozidavo. Sklepi vlade RS so posledica dejavnosti obeh Civilnih iniciativ, Poročila, ki ga je pripravila medresorska delovna skupina in zaključkov razprave obeh civilnih iniciativ v Državnem svetu 24. marca 2011 na temo: » Slovenija in uveljavitev zaščitne klavzule na Primorskem«.

V obeh Civilnih iniciativah smo pričakovali, da nas bo Vlada RS, oziroma njena ministrstva, po petih mesecih in pol od sprejetja njenih sklepov, obvestili o njihovem uresničevanju. Žal se to ni zgodilo.

Civilna iniciativa za Primorsko in Civilna iniciativa Kras se pri tem sklicujemo na obljubo predsednika Vlade RS g. Boruta Pahorja (razgovor pri predsedniku vlade RS, dne 12.4.2011) in pravosodnega ministra g. Aleša Zalarja (posvet v DS RS, dne 24. marca 2011) o njihovi posebni skrbi za uresničevanje sklepov vlade, ki so bili sprejeti v ta namen.

Glede na to da ni odziva v obeh Civilnih iniciativah sodimo, da so sprejeti sklepi še vedno zgolj črke na papirju, ki ničemur ne koristijo. Zaradi (po našem mnenju) zastoja pri uresničevanju omenjenih sklepov Vlade RS, zahtevamo odgovore na naslednja vprašanja:

I. Sklep št. 3:

Ministrstvo za okolje in prostor v 14 dneh (do 29.4.2011) Vladi RS predloži:
»Spremembo zakona o prostorskem načrtovanju s katero občinam določi skrajni rok za pripravo in sprejem občinskih prostorskih načrtov«

Odgovorno ministrstvo: Ministrstvo za okolje in prostor je dolžno pripraviti spremembo zakona na podlagi poročila medresorske delovne skupine.

Rok: 14 dni od sprejema sklepa Vlade RS, to je do 29.4. 2011.

Realizacija: NI REALIZIRANO.

Komentar: Popolna ignoranca odgovornih državnih uradnikov Ministrstva za okolje in prostor. Prepričani smo, da bi Vlada RS morala od odgovornih na ministrstvu, v prvi vrsti samega ministra, zahtevati odgovornost za neuresničitev tega sklepa.

II. Sklep št. 4:

Imenovanje skupne delovne skupine ministrstev za:

- okolje in prostor
- kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in
- službe Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko z nalogo :

a) »Oblikovati način povezovanja prostorskega načrtovanja z razvojnim načrtovanjem na regionalni ravni« in ob tem

b) »Oblikovati način sodelovanja državne in občinske ravni na regionalni ravni« zato, da ne bi prihajalo do neuskkljenih aktivnosti med različnimi nivoji prostorskega načrtovanja (državni, regionalni in občinski). Izhajajoč iz obeh nalog morajo biti rezultati povezanega prostorskega načrtovanja z razvojnim načrtovanjem na regionalni ravni obvezujoči za OBČINE pri pripravi njihovih dokumentov.

Na podlagi predloga skupne delovne komisije se do konca leta 2011 morata USKLABITI

- a) Zakon o prostorskem načrtovanju in
- b) Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja

Rok: Do konca leta 2011.

Odgovornost: Navedeni ministrstvi in vladna služba

Realizacija: NI POROČILA ALI JE SKUPNA DELOVNA KOMISIJA IMENOVANA

Komentar: Ker ni nikakršne informacije o oblikovanju skupne delovne komisije, ki naj bi skrbela za realizacijo sklepa št. 4., obstaja resna bojazen, da sklep do konca leta 2011 ne bo uresničen. Očitno so birokratske strukture ministrstev in vladne službe storile vse, da se ta sklep ne bi uresničil. Neuresničitev tega sklepa pomeni nadaljne ribarjenje v kalnem, kar vsekakor ustreza mešetarjem in različnim formalnim, še bolj pa neformalnim lobistom z zemljišči tako na občinskem kot državnem nivoju. Če temu že doslej ne bi bilo tako, Civilna iniciativa ne bi sprožila razprave o tej tematiki.

III. Sklep št. 5:

Ministrstvo za okolje in prostor uvede IZREDNI NADZOR:

- a) »Nad delom UE Sežana v postopkih gradnje objektov, ki ga dosedanji nadzori niso zajeli«
in
- b) » Nad delom občine Sežana glede spremembe namembnosti zemljišč iz KMETIJSKIH v ZAZIDALNA , za obdobje 2005 do 2009«.

Rok: Oddati poročilo Vladi RS v treh mesecih od sprejema sklepov, to je do 14. 7. 2011.

Odgovornost: Službe Ministrstva za okolje in prostor.

Realizacija: CI bosta počakali na poročilo do 25.9.2011.

Komentar: Obstojata velika bojazen, da se sklep ne uresničuje. To sklepamo iz dogajanj na občini Sežana, kjer ni zaznati nikakršnega izrednega nadzora. V tem času, od sprejema

sklepov dalje, obstoji velika nevarnost spreminjanja in sprejemanja dokumentov, ki jih zadevajo sklepi Vlade RS, tako na občinski kot državni ravni. CI bosta Vladi RS vsekakor postavili javno vprašanje zakaj se ne izvaja izredni nadzor kot to terja sklep št. 5.

IV. Sklep št. 6 in 7:

Ministrstvo za okolje in prostor:
Problematika ustanovitve »Kraškega regijskega parka« in projekta »Kras – Carso«.
Komentar: Velja enako kot za ugotovitve navedene v prejšnji točki.

V. Sklep št. 8, 9, 10, 11 in 12:

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano:

Rok: Za našteve sklepe niso navedeni roki in ne odgovorni nosilci njihovega uresničevanja. To pomeni, da so sklepi deklarativni in nimajo funkcije operativnega uresničevanja.

Komentar: Sprejeti sklepi neposredno zadevajo celotno problematiko poselitvenih robov Slovenije zaradi katerih sta Civilni iniciativi sprožili pobudo za uveljavitev zaščitne klavzule. Ker ni določenih rokov uresnitve teh sklepov obstoji nevarnost, da ti ne bodo uresničeni. V takem primeru za območje Krasa v obeh Civilnih iniciativah za Primorsko utemeljeno sklepamo, da se je Vlada RS zavestno odpovedala ohranjanju nacionalne identitete na tem nacionalno skrajno občutljivem zahodnem poselitvenem robu Slovenije. Rezultat neuresničitve navedenih sklepov pomeni prehajanje lastništva zemlje, tudi iz rok lastnikov nepremičnin k mešetarjem in raznim nepremičninskim agencijam. Neuresničitve navedenih sklepov daje še nadalje možnost različnim špekulacijam, klientelizmu in koruptivnim prijemom tako s strani zainteresiranih kupcev kot občinskih ter državnih uradnikov, ki konkretno izpeljujejo tovrstne posle.

V zvezi s sklepom št. 10 je Civilna iniciativa prepričana, da je rok izvedbe predolg, saj gre zgoraj za pripravo predloga dopolnitve Zakona o množičnem vrednotenju nepremičnin. Po dosedanjih izkušnjah sodeč, bi bila dopolnitev zakona uveljavljena po daljšem času, verjetno po nekaj letih. Da pa bi bila dopolnitev zakona dejansko uveljavljena pa po dosedanjih izkušnjah sodeč bo trajalo kar nekaj let do dejanske uveljavitve predlagane dopolnitve. V obdobju do sprejetja predlagane dopolnitve bi različni državni uradniki, lobisti, občinski svetniki, poslanci in nevidni finančni mešetarji lahko grobo izkoriščali in izsiljevali tiste posameznike (lahko bi se ponovila zgodba Srečka Prijatelja), ki bi svojo posest iz različnih razlogov prodali. Hkrati bi s takim ravnanjem opeharili prihodke, ki se preko davkov stekajo v državni proračun.

VI. Sklep št. 13:

Komentar: Civilni iniciativi bosta najkasneje **25. 9. 2011** preverili z javnim vprašanjem Vladi RS ali Ministrstvo za okolje in prostor poroča vladi o realiziranem prometu z nepremičninami v obmejnih upravnih enotah. Poročilo MOP bosta preverili z dejanskimi podatki na terenu obmejnih upravnih enot.

VII. Sklep 14:

Komentar: Civilnima iniciativama do sedaj ni poznano, da bi Vlada RS dejansko poslala pismen poziv občinam o čimprejšnjem izkoriščanju možnosti, ki jih omogočata Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja in Uredba o določitvi obmejnih problemskih območij. To praktično pomeni, da tisti uradniki, ki niso poslali poziva občinam, ne opravljajo svojega dela, ki jim ga je naložila vlada.

VIII. Sklep 15:

Rok: Vlada RS ni določila roka za uresničitev tega sklepa.

Komentar: Ker Vlada RS ni določila roka za izvedbo svojega sklepa št. 15, Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Služba Vlade RS za lokalno samoupravo niso vzeli tega sklepa odgovorno (vzela so ga le deklarativno) in zato niso sklicali posveta z župani obmejnih občin in občin, ki mejijo na obmejne občine ter zainteresirane javnosti (kar obe Civilni iniciativi vsekakor sta), da bi se po potrebi dogovorili tudi za sprejem drugih potrebnih ukrepov, če vsi dosedanji, izraženi v sklepih Vlade RS ne bi bili zadostni.

IX. Sklep 16:

Kratka vsebina sklepa

Rok: Vlada RS ni določila roka za uresničitev tega sklepa.

Komentar: Civilni iniciativi menita, da bo medresorska komisija preprosto ugasnila, ker ni postavljenega roka za uresničitev tega sklepa Vlade RS. se glede na to, da ni postavljenega roka za uresničitev tega sklepa Vlade RS, bo ta medresorska komisija preprosto ugasnila, čemur Temu Civilni iniciativi ostro nasprotujeta, saj je ravno ta komisija opravila veliko dela, kar je pripeljalo do sprejetja omenjenih teh sklepov Vlade RS. V obeh Civilnih iniciativah smo prepričani, da bi medresorska komisija morala delovati vse dokler sprejeti sklepi Vlade RS ne bodo v celoti uresničeni in sprejet Zakon o kraškem regijskem parku.

Spoštovani g. predsednik!

Ker vemo, da se zavedate svoje in skupne odgovornosti do gospodarskega in nacionalnega razvoja obmejnih območij, še posebej pa Primorske s Krasom ter iz tega izhajajoče varnosti Slovenije, z zaupanjem pričakujemo vaš odgovor. Ta nam bo v dokaz, da se sprejeti sklepi uresničujejo, zato Vas iz sončne Primorske prisrčno pozdravljamo.

CIVILNA INICIATIVA »ZA PRIMORSKO«

Koordinator aktivnosti CIP: Božo Novak

CIVILNA INICIATIVA »KRAS«

Koordinator aktivnosti CIK: Robert Rogič